

An Ghníomhaireacht um
Leanaí agus an Teaghlach
Child and Family Agency

AN RÁITEAS STRAITÉISE FAOI FHREASTAL SCOILE A FHORBAIRT:

Treoirlínte i gcomhair Scoileanna

An Ghníomhaireacht um
Leanaí agus an Teaghlach
Child and Family Agency

An Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a Fhorbairt: Treoirlínte i gcomhair Scoileanna

**Seirbhísí Leasa Oideachais
Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach
2015**

Cóipcheart © Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, 2015

Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach

Ríomhphost: info@tusla.ie

Láithreán Gréasáin: www.tusla.ie

Ba cheart Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach

a aithint i ngach tagairt don fhoilseachán seo

Tagairt mholta i gcás foilseachán

Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach (2015) Ráiteas Straitéise faoi

Fhreastal Scoile a Fhorbairt: Treoirlínte i gcomhair Scoileanna

Baile Átha Cliath. Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach.

CLÁR ÁBHAR

	Brollach	vi
	Buíochas	1
1.	Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile: Tabhairt isteach na dtreoirlínte	2
1.1	Cén fáth an Gá Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile?	2
1.2	Cad a éilíonn An tAcht Oideachais (Leas)	3
1.3	Cuspóir na dTreoirlínte faoi Fhreastal Scoile	4
1.4	Téarmaíocht: Na naisc idir Beartais, Straitéis agus an Ráiteas Straitéise	5
1.5	Ábhar agus struchtúr na dTreoirlínte maidir le Freastal Scoile	5
2.	Freastal scoile a thuiscint: Foghlaim ó thaighde	7
2.1	An tábhacht a bhaineann le taighde	7
2.2	An fáth nach mbíonn mic léinn ag freastal ar scoil	7
2.3	Rannpháirtíocht agus freastal	9
2.4	Cad iad na rudaí a éiríonn leo?	10
2.5	An taighde a úsáid mar bhonn eolais don Ráiteas Straitéise	13
3.	Prionsabail atá mar bhonn agus mar thaca le Ráiteas éifeachtach Straitéise	14
4.	Cur chuige na scoile uile maidir le freastal	15
4.1	Éiteas agus cultúr na scoile uile	15
4.2	Athbhreithniú a dhéanamh ar ghnéithe de shaol na scoile a d'fhéadfadh tionchar a bheith acu ar fhreastal	15
4.3	Athbhreithniú a dhéanamh ó thaobh an linbh uile ar ghnéithe a bhaineann le freastail	16
5.	Caighdeáin a cheapadh faoi cúrsaí freastail agus iad a chur in iúl	18
5.1	Caighdeáin a cheapadh agus a chur in iúl	18
5.2	Nósanna imeachta chun asláithreacht daltaí a fhógairt don scoil	18
5.3	Freagraí na Scoile ar asláithreacht	19
5.4	Nósanna imeachta chun fógra a thabhairt faoi asláithreacht de dheasca breoiteachta	19
5.5	Beartas i leith asláithreachta de bharr saoire i rith am téarma	19

6.	Monatóireacht agus taifeadadh a dhéanamh ar fhreastal scoile	21
6.1	An tábhacht a bhaineann le taifeadadh, rianú agus monatóireacht freastail	21
6.2	An chaoi ar féidir sonraí tinrimh a úsáid	21
6.3	Cur chuige maidir le tinreamh a thaifeadadh	22
6.4	Spriocanna freastail a leagan síos	23
7.	Dea-fhreastal scoile a chur chun cinn	25
7.1	Straitéisí chun dea-fhreastal scoile a chur chun cinn	25
7.2	Straitéisí ginearálta chun feasacht a spreagadh	25
7.3	Tuismitheoirí a bheith páirteach in ionchais arda a cheapadh	26
7.4	Cláir thacaíochta a chur ar fáil chun tinreamh a fheabhsú	27
7.5	Luaíocht a sholáthar do dhea-fhreastal	29
7.6	Naisc a chruthú le scoileanna eile, le heagraíochtaí óige agus le heagraíochtaí áitiúla	30
8.	Freagra a thabhairt ar dhrochfhreastal	33
8.1	Freagraí ar dhrochfhreastal	33
8.2	Grúpaí nó daoine aonair a d'fhéadfadh gá a bheith acu le tacaíocht bhreise	33
8.3	Cur chuige na scoile uile a chur in oiriúint do riachtanais ghrúpaí nó daoine aonair	34
8.4	Idirphlé luath le tuismitheoirí agus le mic léinn	35
8.5	Leas a bhaint as próisis inmheánacha na scoile chun tacaíochtaí aonair a chur ar fáil	37
8.6	Leas a bhaint as próiseas tacaíochta ó roinnt gníomhaireachtaí faoi stiúir na scoile	38
8.7	Próiseas faoi cheannas Oifigigh Leasa Oideachais (OLO): Cásanna a tharchur chuig Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla	38
8.8	Tacú chun rannpháirtíocht na ndaltaí a chothú arís	39
8.9	Cur chuige maidir le daltaí a chur ar fionraí	39
8.10	Amchláir laghdaithe	40
9.	An Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a Ullmhú	41
9.1	Forléargas	41
9.2	Róil agus freagrachtaí maidir le Ráiteas Straitéise a ullmhú	41
9.3	Ráiteas Straitéise a Ullmhú	44
9.4	An Ráiteas Straitéise Scríofa	45

10. An Ráiteas Straitéise a chur i bhfeidhm	47
10.1 Pleanáil maidir lena chur i bhfeidhm	47
10.2 An Ráiteas Straitéise a Chur in Iúl	47
10.3 Róil shoiléire maidir le cur i bhfeidhm an Ráitis Straitéise	47
10.4 Bealaí maithe a bheith ann le seiceáil cé chomh maith is atá ag éirí leis an Ráiteas Straitéise	49
10.5 Tacaíocht don fhoireann agus deiseanna forbartha	49
Conclúid	50
Leabharliosta	51
Aguisín: Reachtaíocht, Ciorcláin agus Treoirlínte Reachtúla cuí	58

BROLLACH

Ní féidir bronntanas níos fearr a thabhairt do leanbh ná deis a thabhairt dó nó di a (h) acmhainn a chomhlíonadh. Ba cheart go mbeadh gach lá ina lá lán d'iontas agus d'fhoghlaím ag leanbh.

Tá áit thábhachtach ag an oideachas ina chinntiú go bhfásfaidh leanaí suas ina ndaoine neamhspleácha agus go mbeidh siad in ann leas a bhaint as na deiseanna a chuireann an saol ar fáil. Ceart is ea an t-oideachas atá forordaithe agus á chosaint ag Airteagal 42 de Bhunreacht na hÉireann. Is iad na tuismitheoirí a chinneann cad é an bealach is fearr chun oideachas a chur ar a leanaí agus roghnaíonn an formhór acu an córas foirmiúil oideachais.

Ó thaobh oideachais de tá roinnt ráiteas i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh (UNCRC) lena n-áirítear gurb é ról Stáit 'bearta a ghlacadh chun freastal rialta ar scoileanna a spreagadh agus chun rátaí na ndaoine a éiríonn as oideachas a laghdú'.

Táimid ag súil go gcabhróidh an Ráiteas Straitéise um Fhreastal Scoile le scoileanna bealaí a cheapadh chun go mbeidh cur chuige dearfach acu maidir le bainistiú tinrimh. Tugtar cuireadh do scoileanna smaoineamh ar an gcultúr atá laistigh dá scoil, ar an timpeallacht foghlama a chuirtear ar fáil do pháistí agus gnéithe de shaol na scoile a d'fhéadfadh daltaí a spreagadh le freastal ar scoil, a bheith rannpháirteach inti agus fanacht inti.

Faoi mar atá ag tarlú i go leor comhlachtaí eile, tá an maorlathas ina éirí níos riachtanaí mar chuid den lá bíodh is gur beag fáilte a chuirtear roimhe. Is é an aidhm atá againn sa doiciméad seo cabhrú le baill foirne na córais a ullmhú is gá chun faire agus taifeadadh a dhéanamh ar thinreamh.

I gcás roinnt teaghlach, in ainneoin na n-iarrachtaí is fearr atá á ndéanamh ag gach duine a bhfuil baint acu leis an scéal, caithfear a admháil go mbíonn drochthinreamh ag a leanaí ar scoil. Is minic a chuireann sé strus ar gach duine a bheith ag iarraidh cásanna den sórt sin a réiteach ach tá Seirbhísí Leasa Oideachais ar fáil le cabhrú leo. Tá treoirínte sa Ráiteas Straitéise faoi conas aghaidh a thabhairt ar dhrochthinreamh agus na próisis tacaíochta ar féidir a úsáid.

Tá súil ag Seirbhísí um Leas Oideachais Tusla go mbeidh an doiciméad seo tairbheach duit maidir leis an ról an-ghnóthach agus an-tábhachtach atá ag do scoil agus ag do phobal i saol na bpáistí. Tuigimid na rudaí go léir atá á n-éileamh ón bhfoireann teagaisc agus tá súil againn go dtabharfaidh an treoir seo cúnamh daoibh le tacú le leanaí a bheith i láthair agus páirt a ghlacadh san oideachas, agus nach í sin an sprioc atá againn go léir?

Eibhlin Byrne

Stiúrthóir Seirbhísí Leasa Oideachais
An Fómhar 2015

BUÍOCHAS

Cuireadh na treoirlínte seo i dtoll a chéile i gcomhairle le raon leathan rannpháirtithe lena n-áirítear an tIar-Bhord Náisiúnta um Leas Oideachais (BNLO); foireann shinsearach bainistíochta Seirbhísí um Leas Oideachais Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach; baill foirne agus pearsanra Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla, an Clár um Chríochnú Scoile agus an tSeirbhís Teagmhála Baile, Scoile agus an Phobail; an Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige agus an Roinn Oideachais agus Scileanna; agus na comhpháirtithe oideachais. Ba mhaith linn ár mbuíochas a ghabháil freisin leis na rannpháirtithe seo a leanas:

Eibhlin Byrne, Stiúrthóir Seirbhísí um Leas Oideachais, Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach;

An tOllamh Christopher Kearney, Ph.D., Ollamh Oirirc agus Cathaoirleach, Síceolaíochta; Stiúrthóir, UNLV Child School Refusal and Anxiety Disorders Clinic, University of Nevada, Las Vegas;

Fionnuala Mac Aonghusa, Bainisteoir Sinsearach Seirbhísí Comhtháite, Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla;

Jean Rafter, Bainisteoir Réigiúnach, Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla;

Marian Brattman, Bainisteoir Taighde agus Forbartha, Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla;

Pat McSitric, Iar-Stiúrthóir eatramhach Seirbhísí um Leas Oideachais, BNLO/Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus Teaghlach;

An Grúpa Comhairleach um Straitéisí maidir le Freastal Scoile.

Ba mhaith liom buíochas faoi leith a ghabháil le Anne Colgan, comhairleoir agus le RSM McClure Watters as an obair seo a threorú le scil agus le saineolas.

Mar fhocal scoir ba mhaith linn aitheantas a thabhairt don obair ríthábhachtach a rinne an t-eagarthóir, Carole Devaney, a fuair bás le linn di na treoirlínte a chur in eagar. Suaimhneas síoraí dá hanam.

1. RÁITEAS STRAITÉISE FAOI FHREASTAL SCOILE: TABHAIRT ISTEACH NA DTREOIRLÍNTE

1.1 CÉN FÁTH AN GÁ RÁITEAS STRAITÉISE FAOI FHREASTAL SCOILE?

Faoi Alt 22 den Acht Oideachais (Leas) 2000, ní mór do Bhord Bainistíochta gach scoile Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a ullmhú agus a chur faoi bhráid Tusla - An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach. Forálann Alt 22(1) den Acht:

‘Déanfaidh bord bainistíochta scoile aitheanta, tar éis dul i gcomhairle le príomhoide na scoile sin, leis na múinteoirí atá ag múineadh inti, le tuismitheoirí mac léinn atá cláraithe inti, agus leis an oifigeach leasa oideachais a mbeidh feidhmeanna i ndáil léi sannta dó nó di, ráiteas a ullmhú agus a chur faoi bhráid an Bhoird maidir leis na straitéisí agus leis na bearta a bheartaíonn sé a ghlacadh chun meas ar an bhfoghlaím a chothú i measc mac léinn atá ag freastal ar an scoil sin agus chun freastal rialta ar scoil ar thaobh na mac léinn sin a spreagadh (dá ngairtear “ráiteas straitéise” ina dhiaidh seo san alt seo).’

Ina theannta sin, éilíonn Alt 22(3) den Acht:

‘Beidh aird ag bord bainistíochta scoile aitheanta, le linn dó ráiteas straitéise a ullmhú, ar cibé treoirínte a eiseoidh an Bord maidir le ráiteas straitéise a ullmhú agus a chur in bhfeidhm.’

Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a chur isteach

Nuair a shíníonn Bord Bainistíochta gach scoile a Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile ní mór dóibh é a chur faoi bhráid Sheirbhísí Leasa Oideachais Tusla (*féach Cuid 9.3 le haghaidh teimpléid do Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile*). Má athraítear an Ráiteas Straitéise tar éis próiseas athbhreithnithe, ní mór don Bhord Bainistíochta an leagan leasaithe a chur faoi bhráid Sheirbhísí Leasa Oideachais Tusla athuair.

Ba cheart do scoileanna an Ráiteas Straitéise a sheoladh go leictreonach chuig an seoladh seo a leanas attendancestrategies@tusla.ie. Gheobhaidh scoileanna admháil faoina bhfuil seolta isteach acu.

Féadfaidh Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla Ráiteas Straitéise na scoile faoi Fhreastal Scoile a athbhreithniú agus ní mór é a bheith ar fáil d’Oifigeach Leasa Oideachais má iarrann seisean nó sise é. Chomh maith céanna, ní mór an Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a chur ar fáil do Chigireacht na Roinne Oideachais agus Scileanna lena n-íniúchadh.

Chun críocha na reachtaíochta um chosaint sonraí, ní mór do scoileanna a chinntiú nach bhfuil aon fhaisnéis atá pearsanta nó íogair bheith san áireamh sa Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile. Cé nach bhfuil scoileanna faoi réir na nAchtanna um Shaoráil Faisnéise, tá an Ghníomhaireacht faoi réir iarratas ar shaoráil faisnéise. Ba cheart do scoileanna a bheith ag súil go mbeidh orthu a Straitéis um Fhreastal Scoile a chur ar fáil má dhéantar iarratas um Shaoráil Faisnéis chuig an nGníomhaireacht.

1.2 CAD A ÉILÍONN AN TACHT OIDEACHAIS (LEAS)

Tá an cur síos seo a leanas ar an Ráiteas Straitéise le fáil in Alt 22(1) den Acht Oideachais (Leas) 2000:

‘ráiteas maidir leis na straitéisí agus leis na bearta a bheartaíonn sé a ghlacadh chun meas ar an bhfoghlaim a chothú i measc mac léinn atá ag freastal ar an scoil sin agus chun freastal rialta ar scoil ar thaobh na mac léinn sin a spreagadh’.

Cinntoidh an Ráiteas Straitéise go gcuirfear béim láidir ar chur chuige na scoile maidir le freastal. Baileofar le chéile ann na cleachtais agus na hidirghabhálacha go léir atá dírithe ar fhreastal scoile a chur chun cinn agus tacú leis, agus cuirfear in iúl iad mar chreat soiléir, córasach tacaíochta do fhreastal scoile.

Leagtar amach san Acht nithe áirithe nach mór a chuimsiú i Ráiteas Straitéise:

- a. luaíocht a thabhairt do mhic léinn a bhfuil taifid freastail scoile maithe acu;
- b. mic léinn a bhfuil an baol ann go bhforbróidh fadhbanna freastail scoile iontu a aithint go luath;
- c. teagmhálacha níos dlúithe a bhunú idir an scoil lena mbaineann agus teaghlaigh mac léinn a bhfuil feidhm ag mír (b) maidir leo;
- d. an scoil do chothú, do chur chun cinn agus do bhunú teagmhálacha—
 - i. le scoileanna eile a chuireann bunoidreachas nó iar-bhunoideachas ar fáil,
 - ii. le comhlachtaí a bhíonn ag gabháil do chlár oibre don aos óg nó do sheirbhísí a bhaineann leo sin a chur ar fáil, nó a bhíonn ag gabháil do ghníomhaíochtaí spóirt nó cultúir a eagrú, agus
 - iii. le cibé comhlachtaí eile is cuí leis an mBord Bainistíochta agus atá laistigh den limistéar ina bhfuil an scoil lena mbaineann suite;
- e. a mhéid is indéanta, clár ghníomhaíochtaí a fhorbairt, tar éis dul i dteagmháil leis na comhlachtaí dá dtagraítear i mír (d), ar clár iad a bheidh ceaptha chun rannpháirtíocht iomlán mac léinn i saol na scoile a spreagadh;
- f. a mhéid is indéanta, clár a chomhordú le scoileanna eile, ar clár iad arb aidhm dóibh dea-iompar a chur chun cinn i measc mac léinn agus freastal rialta ar scoil ag mic léinn a

spreagadh, agus faisnéis i ndáil le nithe a bhaineann le hiompar agus le freastal scoile a mhalartú leis na scoileanna sin;

g. na nithe seo a leanas a aithint—

- i. gnéithe d'oibriú agus de bhainistíocht na scoile agus de mhúineadh an churaclaim scoile a d'fhéadfadh cur le fadhbanna a bhaineann le freastal scoile ar thaobh mac léinn áirithe, agus
- ii. straitéisí—
 - I. chun deireadh a chur leis na gnéithe sin a mhéid nach bhfuil siad riachtanach ná fóirsteanach chun an scoil a reáchtáil go cuí agus go héifeachtach ag féachaint, go háirithe, do riachtanais oideachais mac léinn, agus
 - II. a spreagfaidh freastal níos rialta ar scoil ar thaobh na mac léinn sin.

1.3 CUSPÓIR NA DTREOIRLÍNTE FAOI FHREASTAL SCOILE

Is é cuspóir na dTreoirlínte Tinrimh Scoile seo cuidiú le scoileanna a Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a fhorbairt chun riachtanais an Achta Oideachais (Leas) 2000 a chomhlíonadh. Léiríonn na treoirlínte na ceanglais sin. Tá torthaí taighde a bhaineann le freastal agus taithí na scoileanna maidir le cur chun cinn agus tacú le freastal curtha san áireamh iontu. Is trí chloí leis na treoirlínte, a chinnteoidh scoileanna go bhfuil a gcuid Ráiteas Straitéise de réir forálacha an Achta.

Ba cheart do gach scoil na treoirlínte a chur i bhfeidhm ar bhealaí a luíonn le tréithe agus imthosca uathúla na scoile féin, na mac léinn, na dtuismitheoirí agus na múinteoirí. Ba cheart na treoirlínte a úsáid in ullmhú an Ráitis Straitéise chun:

- díospóireacht, machnamh agus comhairliúchán a spreagadh agus a chur chun cinn, laistigh de phobal na scoile maidir le cúrsaí freastail;
- athbhreithniú a dhéanamh ar bheartas reatha na scoile agus cleachtas maidir le freastal;
- láidreachtaí, bearnaí agus dúshlán i mbeartas agus i gcleachtas reatha a aithint;
- bearta nua nó bearta breise atá ag teastáil le tacú le freastal agus a bheidh ar aon dul leis na treoirlínte a fhorbairt agus iad a chur chun cinn;
- a chinntiú go bhfuil an scoil ag comhlíonadh a cuid oibleagáidí go léir maidir le freastal, mar atá leagtha síos san Acht Oideachais (Leas) 2000.

Nuair a ullmhófar an Ráiteas Straitéise agus nuair a ghlacfar leis, ba cheart na treoirlínte a úsáid freisin chun bonn eolais a chur faoi bhainistiú freastail ó lá go lá agus chun tacaíocht a sholáthar chuige sin.

Agus iad ag dréachtú a Ráitis Straitéise faoi Fhreastal Scoile, ní mór do scoileanna cloí le

haon fhorálacha reachtúla eile agus le haon chiorcláin a d'fhéadfadh a bheith i bhfeidhm. Tá liosta de na forálacha reachtaíochta agus de na ciorcláin ábhartha ar fáil san Aguisín leis an doiciméad seo.

1.4 TÉARMAÍOCHT: NA NAISC IDIR BEARTAIS, STRAITÉIS AGUS AN RÁITEAS STRAITÉISE

Tá roinnt téarmaí ann a úsáidtear san Acht Oideachais (Leas) 2000 agus i gcleachtas na scoile chun tagairt a dhéanamh don chaoi a mbainistíonn an scoil freastal. Ar mhaithe le comhsheasmhacht, glacfar sna treoirlínte seo leis na tuairiscí seo a leanas ar na téarmaí sin

- Forbraíonn scoileanna Bheartas Freastail mar chuid dá bPleananna Scoile. Leagtar síos iontu spriocanna agus cuspóirí foriomlána na scoile i dtaca le freastal ar bhealach a bheidh ag teacht lena fíis agus lena misean. Tugtar le fios go soiléir do mhic léinn, do thuismitheoirí agus don fhoireann sa bheartas cad iad luachanna, spriocanna agus cuspóirí na scoile maidir le freastal.
- Ba cheart a leagadh amach i mBeartas Freastail na Scoile na straitéisí a úsáideann an scoil chun leibhéal arda freastail a chur chun cinn sa scoil, drochfhreastal a chosc, idirghabháil luath a dhéanamh i gcás ina dtagann deacrachtaí freastail chun cinn agus tacaíocht a sholáthar do mhic léinn ar ábhar imní í an chaoi a bhfuil siad ag freastal.
- Is éard atá i Ráiteas Straitéise maidir le Freastal Scoile ná cuntas i scríbhinn de Bheartas Freastail na Scoile agus ar na gníomhartha éagsúla ar ghlac an Bord Bainistíochta leo le tacú le freastal scoile (féach 'Ráiteas Straitéise faoi Thinreamh Scoile a sheoladh isteach' leathanach 2).

1.5 ÁBHAR AGUS STRUCHTÚR NA DTREOIRLÍNTE MAIDIR LE FREASTAL SCOILE

I ndiaidh na Caibidle 1 seo, is mar seo a leanas atá na treoirlínte eagraithe:

- **Caibidil 2** tugtar forbhreathnú anseo ar an gcomhthéacs taighde maidir le freastal scoile.
- **Caibidil 3** tugtar cur síos anseo ar na prionsabail atá mar bhonn taca faoin Ráiteas Straitéise.
- **Caibidil 4** tugtar cur síos anseo ar chur chuige scoile uile maidir le freastal scoile.
- **Caibidil 5** tugtar cur síos anseo ar na caighdeáin freastail atá le cur in iúl do phobal na scoile.
- **Caibidil 6** tugtar cur síos anseo ar na riachtanais maidir le taifeadadh agus monatóireacht a dhéanamh ar fhreastal.
- **Caibidil 7** tugtar cur síos anseo ar an gcur chuige maidir le dea-fhreastal scoile a chur chun cinn.
- **Caibidil 8** tugtar cur síos anseo ar na freagraí ar dhrochfhreastal.

- **Caibidil 9** tugtar cur síos anseo ar conas Ráiteas Straitéise a ullmhú.
- **Caibidil 10** tugtar cur síos anseo ar conas an Ráiteas Straitéise a chur i bhfeidhm.
- Sa **Leabharliosta** tá réimse litríochta ábhartha a bhaineann le taighde, beartas agus dea-chleachtas i réimsí freastail agus rannpháirtíochta mac léinn
- Tá faisnéis le fáil san **Aguisín** faoin reachtaíocht ábhartha, maidir le ciorcláin agus treoirlínte reachtúla a bhaineann le freastal scoile.

2. FREASTAL SCOILE A THUISCINT: FOGHLAIM Ó THAIGHDE

2.1 AN TÁBHACHT A BHAINNEANN LE TAIGHDE

Tugann torthaí taighde léargas luachmhar dúinn ar na cúiseanna nach mbíonn mic léinn ag freastal ar scoil, ar na naisc chasta atá idir rannpháirtíocht an mhic léinn i bhfoghlaim ar scoil agus na cineálacha hidirghabhálacha a bhfuil sé cruthaithe go bhfuil éifeacht ag baint leo nuair a bhíonn deacrachtaí freastail ag mic léinn. Tá sé léirithe freisin sa taighde atá déanta na buntáistí a bhaineann le dea-fhreastal scoile agus an tionchar a bhíonn ar mhic léinn nuair a bhíonn drochthinreamh scoile acu, mar shampla:

- an tionchar dearfach de leibhéal arda freastail ar theagasc agus ar fhoghlaim (McCoy et al, 2014; Claes et al, 2009);
- na nascanna bunaithe idir dea-fhreastal, rannpháirtíocht mic léinn agus fanacht sa scoil chun an tsraith shinsearach a chríochnú (Smyth, 1999; McCoy et al, 2007; Byrne agus Smyth, 2010);
- an tionchar dea-bhunaithe de dhroch-fhreastal ar thorthaí oideachasúla mhac léinn (McCoy et al, 2007);
- an fhianaise taighde go bhfuil na mic léinn a fhanann sa scoil go dtí an céim ardteistiméireachta, ní dhéanann na mic léinn le droch-fhreastal chomh maith sin sa scrúdú agus níl an dealraitheacht céanna ann go leanfaidh siad ar aghaidh chuig breisoideachas (McCoy et al, 2007);
- an tionchar de dhroch-fhreastal ar ghnéithe níos fairsinge de shaol mhac léinn, ar nós caidrimh compháirtí, rioscaí de rannpháirtíocht i ngníomhaíochtaí frithshóisialta agus drochchaidrimh teaghlaigh (Hibbett agus Fogelman, 1990; Carroll, 2011);
- na brúnna do mhic léinn agus a gcuid múinteoirí nuair a bhíonn mic léinn ar iarraidh ó ranganna agus codanna tábhachtacha den churaclam (Lupton, 2004; Wilson et al, 2008).

Is féidir an stór eolais sin faoi na tosca a chabhraíonn le freastal nó a chruthaíonn baic ina aghaidh a úsáid mar bhunús do phleanáil mhaith do fhreastal scoile. Mar a luadh i dtaighde a choimisiúnaigh an tIar-Bhord Náisiúnta Leasa Oideachais (BNLO), bíonn an baol ann go mbeidh na hidirghabhálacha gan éifeacht a éilíonn go mbeadh mic léinn i láthair mura dtuigtear na bacainní atá os comhair na mac léinn, nó na tacaíochtaí agus na hidirghabhálacha ar féidir leo cabhrú chun an scéal a réiteach (Morris agus Parashar, 2012, lch. 14).

2.2 AN FÁTH NACH MBÍONN MIC LÉINN AG FREASTAL AR SCOIL

Léiríodh sa taighde a rinneadh gurb annamh toisc amháin i gceist nuair a fhanann daltaí amach ón scoil go leanúnach nó ar feadh tréimhsí fada. Bíonn dlúthcheangal idir patrún freastail duine óig agus an méid atá ag tarlú ina saol - ar scoil, sa rang, sa bhaile, lena bpiaraí, ina bpobal agus laistigh díobh féin. I ngach ceann acu siúd tá tosca cosantacha agus tosca baolacha ar féidir leo cabhrú leis an duine óg nó bac a chruthú. Tá cuid de na príomhthorthaí

taighde faoi rudaí ar féidir leo dul i bhfeidhm ar thinreamh dalta leagtha amach i dTábla 1.

Cé go leagtar béim sa taighde ar na tosca a mbíonn tionchar acu ar thinreamh, léiríonn na Treoirleánte seo maidir le Freastal Scoile an léargas taighde atá le fáil ar thionchar cumhachtach na scoile. Maidir le cultúr, éiteas agus curaclam na scoile, agus an caidreamh idir múinteoirí agus mic léinn agus cáilíocht an teagaisc agus na foghlama, is tosca lárnacha iad sin ó thaobh a chinntiú go mbíonn na mic léinn gafa le foghlaim, go mbíonn siad rannpháirteach agus i láthair, agus tá na gnéithe rithabhachtacha sin faoi smacht na scoile.

Tábla 1: Torthaí taighde ar thosca a mbíonn tionchar acu ar fhreastal scoile

Tógadh na samplaí seo a leanas ó chorpas taighde maidir le rannpháirtíocht agus freastal scoile ó thuarascálacha na hInstitiúide Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (2005, 2006a, 2006b, 2007, 2010, 2012, 2013), agus NEWB (2008a). Is féidir tuilleadh acmhainní a fháil i Leabharliosta na dtreoirleánte seo.

Tosca Scoile

Atmaisféar an tseomra ranga agus na scoile: Maidir leis na mic léinn a mbíonn idirghníomhaíocht dearfach acu sa seomra ranga, m.sh. nuair a mholtar iad agus nuair a ghlacann siad páirt i bhfoghlaim gníomhach, is lú an seans go mbeidh siad as láthair ón scoil ar bhonn rialta ná iad siúd nach bhfuil taithí acu ar idirghníomhaíocht den sórt sin nó a bhraitheann go bhfuil neamhaird á déanamh orthu.

An caidreamh idir na mic léinn agus na múinteoirí: Is léir ón chuid is mó den taighde oideachais má bhíonn muinín fhrithpháirteach agus meas le sonrú sa chaidreamh idir mic léinn agus múinteoirí, agus má bhíonn guth ag na mic léinn faoi chúrsaí na scoile, go mbíonn tionchar láidir aige sin ar rannpháirtíocht agus tinreamh na mac léinn.

Ionchais na múinteoirí: Bíonn freastal i bhfad níos airde ann nuair a bhíonn na múinteoirí ag súil le go leor ó na mic léinn - bíonn tionchar i bhfad níos mó aige sin ná mar a bhíonn ag ionchas na scoláirí astu féin.

Eagrú na scoile: I scoileanna ina ndéantar na mic léinn a shruthú de réir cumais is iondúil go mbíonn drochthinreamh níos measa sna ranganna níos ísle; d'fhéadfadh sé tarlú de bharr roinnt tosca, lena n-áirítear céatadán níos airde de mhic léinn laga a bheith sa rang nó de mhic léinn nach bhfuil spéis acu san oideachas, agus tionchar a bpiaraí.

Tosca pearsanta nó dearchthaí na ndaltaí a bhíonn as láthair go leanúnach

Aois agus céim scolaíochta: Is féidir an easpa rannpháirtíochta le scoil atá nasctha le drochthinreamh a thabhairt faoi deara fiú ar leibhéal na réamhscolaíochta agus is féidir leis dul in olcas le linn na dtimthriallta bunscoile agus iar-bhunscoile. Is níos mó seans go dtarraingeoidh mic léinn sa dara bliain san iar-bhunscoil siar ón oideachas agus go mbeidh drochthinreamh acu.

Dearchthaí diúltacha i leith scoile: Maidir le daltaí nach mbíonn ag freastal ar scoil go rialta is lú an seans go gceapfaidh siad gur 'áit shona' dóibh an scoil agus is mó an seans go

measfaidh siad go bhfuil múinteoirí neamhchabhrach nó éagórach, agus nach dtaitneoidh an scoil leo.

Féinmheasúnú acadúil: Bíonn seans níos mó go bhfanfaidh mic léinn amach ón scoil más rud é nach bhfuil aon mhuinín acu as a n-ábaltacht acadúil, nach bhfuil siad ag súil le mórán dóibh féin, má bhíonn imní orthu go mbeidh ceann faoi orthu de bharr déanamh go dona ar scoil nó má bhraitheann gur beag smacht atá acu ar a saol féin.

Tionchar piaraí: Is féidir tionchar a bpiaraí dul i gcionn ar mhic léinn agus iad a spreagadh le fanacht amach ón scoil. Léiríonn taighde go bhféadfaidh piaraí brú a chur ar mhic léinn gan dul ar scoil, i gcás ina mothaíonn an mac léinn gur beag spéis atá ag a bpiaraí san oideachas, go mbíonn siad ag pleidhcíocht agus nach mbíonn scoil tarraingteach dá bharr.

Sláinte: Is mó an seans go mbeidh daltaí as láthair ón scoil má bhíonn drochshláinte ghinearálta nó deacrachtaí sláinte mhothúchánaigh acu, nó deacrachtaí iompraíochta nó meabhrach acu.

Riachtanais oideachais speisialta: Bíonn leibhéil neamhláithreachta i bhfad níos airde ag mic léinn a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu ná mar a bhíonn ag mic léinn eile.

Tosca socheacnamaíocha agus teaghlaigh

Is féidir le **tosca socheacnamaíocha agus teaghlaigh** tionchar a imirt ar thinreamh daltaí. Ar na tosca sin tá teacht ó theaghlach aontuismitheora, leibhéil oideachais na dtuismitheoirí, dálaí tithíochta, dúlagar máthar, nó uaireanta fada nó uaireanta neamhghnácha oibre a bheith ag na tuismitheoirí.

Beidh tionchar ag **spéis na dtuismitheoirí san oideachas** agus ag a n-ionchais dá leanbh ar thorthaí oideachasúla na mac léinn.

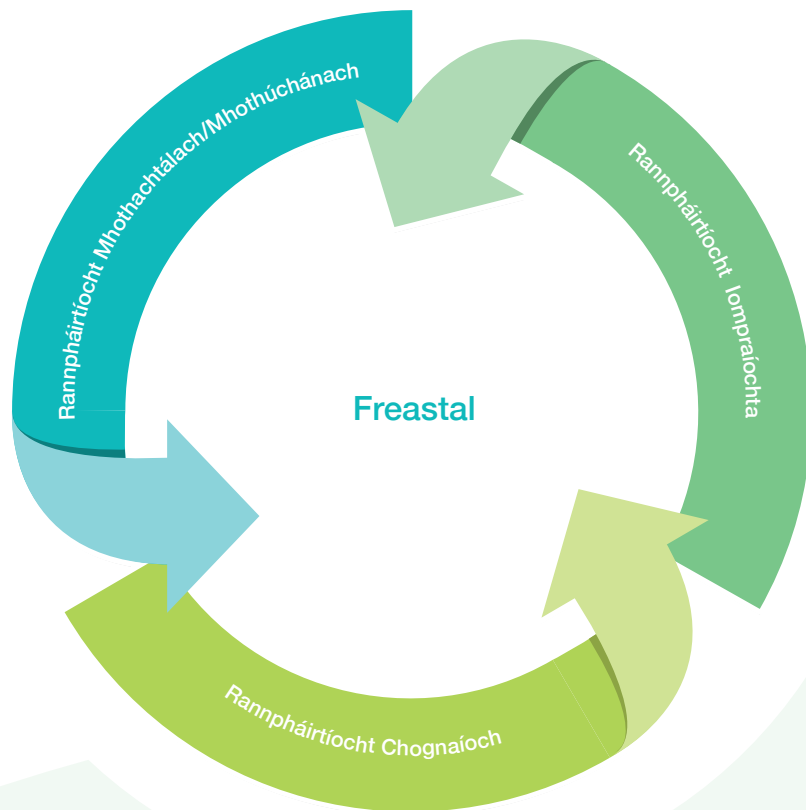
An Lucht Siúil: Tá naisc láidre idir drochfhreastal scoile agus ballraíocht den Lucht Siúil.

Mic léinn a bhfuil dualgais cúramóra teaghlaigh orthu, is mó an seans go gcaillfidh na daltaí seo am ar scoil.

2.3 RANPHÁIRTÍOCHT AGUS FREASTAL

Gné thábhachtach eile den taighde oideachais atá nasctha le freastal is ea coincheap na rannpháirtíochta le scoil agus le foghlaim. Léirítear i bhFigiúr 1 an chaoi a bhfuil tinreamh fite fuaite le heispéiris mhothachtálacha/mhothúchánaigh, iompraíochta agus cognaíocha an mhic léinn. Má chuirtear feabhas ar thorthaí mothachálacha/mhothúchánaigh, iompraíochta agus cognaíocha na mac léinn is féidir cur go mór le méid agus le caighdeán tinrimh scoile na ndaoine óga (Lawson agus Lawson, 2013).

Figiúr 1: Na trí réimse rannpháirtíochta a bhfuil tionchar acu ar thinreamh scoile

2.4 CAD IAD NA RUDAÍ A ÉIRÍONN LEO?

Faighimid léargas luachmhar sa taighde faoi na rudaí a éiríonn leo maidir le freastal scoile.

Straitéisí chun feabhas a chur ar rannpháirtíocht na mac léinn

Sa staidéar a choimisiúnaigh an iar-BNLO inar díríodh ar straitéisí a aithint chun feabhas a chur ar rannpháirtíocht na mac léinn le hoideachas tá pointí tábhachtacha foghlama d'fhorbairt an Ráitis Straitéise (Morris agus Parashar, 2012). Leagadh béim sa taighde ar:

- an gá atá le timpeallachtaí scoile a fhorbairt atá **tacúil, dearfach** agus **fáilteach**;
- an tábhacht a bhaineann le **riachtanais an linbh aonair a aithint**;
- an gá atá le **straitéisí agus teaghlaim straitéisí cuí** a chur i bhfeidhm a thabharfaidh aghaidh ar riachtanais aitheanta;
- an tábhacht a bhaineann le **hidirghabháil luath** a thairiscint mar aon le tacaíocht phearsanta agus rannpháirtíocht le teaghlaigh agus lena gcuid leanaí, ag pointí aistrithe agus nuair a bhíonn na páistí i mbaoil tarraingt siar ón oideachas;
- an tábhacht a bhaineann le hidirghabhálacha pobail a choinníonn ar bun na naisc leis an

scoil, an mac léinn, an teaghlach agus an pobal, ag tabhairt aghaidh ar shaincheisteanna pearsanta (lena n-áirítear coinbhleachtaí idir tuismitheoirí agus leanaí) agus praiticiúla araon (mar rochtain ar chúram sláinte agus sláinte mheabhrach) maidir le tarraingt siar;

- éifeachtúlacht cur chuige **dianbhainistíochta cásanna**, ag obair le teaghlaigh agus le leanaí chun déileáil le fadhbanna atá ag teacht chun cinn maidir le drochfheastal agus drochiompar.

Freagra ar shamhail Idirghabhála maidir le freastal scoile agus neamhláithreacht

Leagadh béim sa bhFreagra ar shamhail Idirghabhála (RTI) agus sa mhéid a scríobhadh faoi neamhláithreacht ar an ngá atá le haithint agus le hidirghabháil luath, monatóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn, measúnú iompraíochta, agus nósanna imeachta agus prótacail a bhfuil tacaíocht eimpíreach leo, agus cur chuige foireannbhunaithe.

Is cur chuige a d'fhéadfadh a thógáil i scoileanna é Freagra ar shamhail Idirghabhála (RTI) chun freastal scoile a chur chun cinn agus neamhláithreacht scoile a laghdú. (Kearney agus Graczyk, 2014). Is féidir an tsamhail agus an creat a úsáid chun tacú le gach mac léinn trí phróiseas cinnteoireachta ag baint úsáide as straitéisí bunaithe ar fhianaise agus ar riachtanais an mhic léinn, mar aon le monatóireacht rialta ar dhul chun cinn. Faoi mar is léir ó Thábla 2 agus ó Fhigiúr 2, cuireann creat RTI freastal rialta chun cinn i gcás na ndaltaí go léir i Sraith 1, idirghabhálacha spriocdhírthe chun cinn i Sraith 2 agus idirghabhálacha diana aonair do dhaltaí a bhfuil neamhláithreacht ainsealach acu i Sraith 3. Tá an cur chuige seo ailínithe le cur chuige de chineálacha eile a glacadh i scoileanna chun dea-bhail a chur chun cinn, agus féinmharú a chosc agus le bearta frithbhulaíochta.

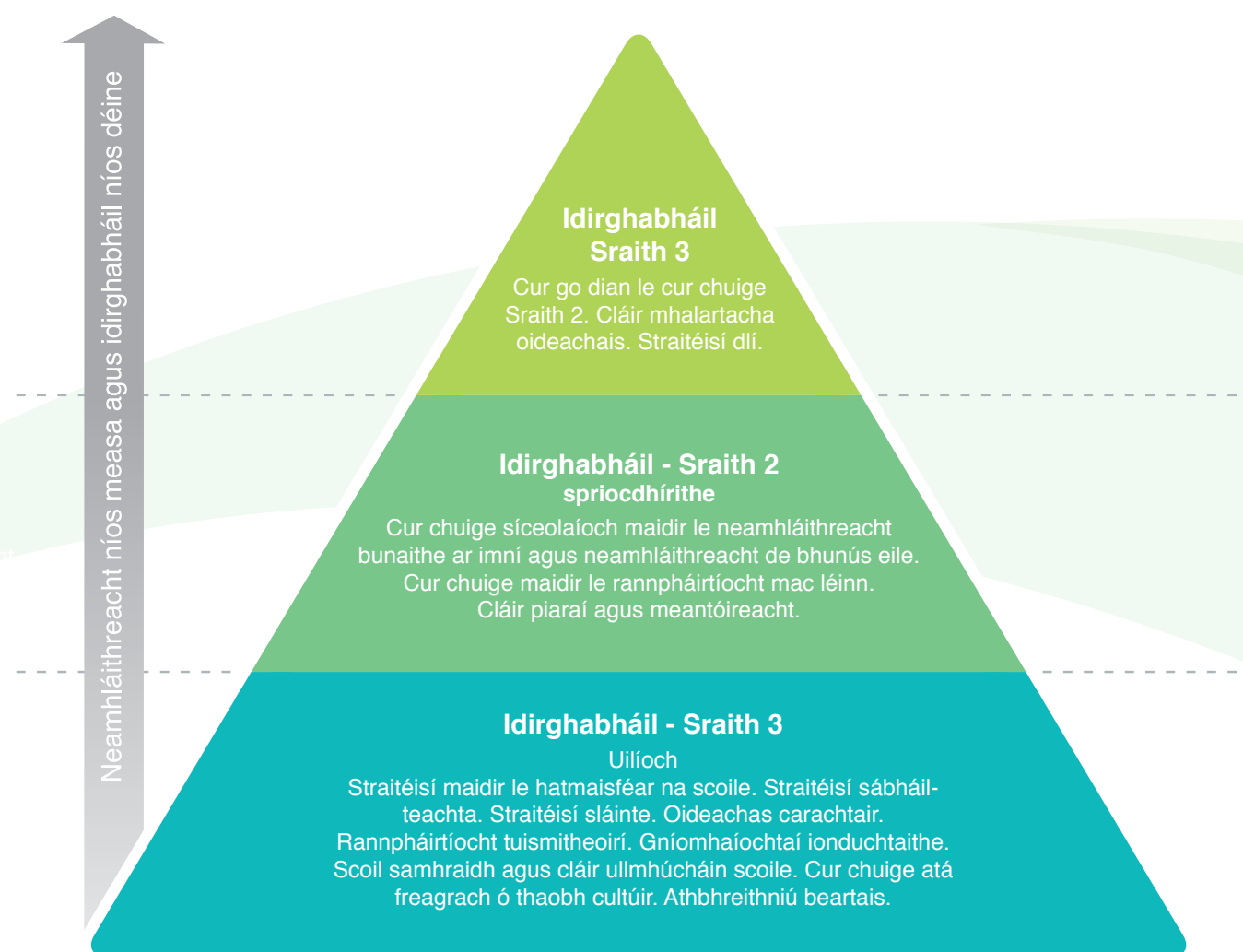
Tábla 2: Freagra ar shamhail Idirghabhála (RTI)

Tacaíocht do chách	Ba cheart do gach scoil páirt a ghlacadh in obair uilíoch agus in obair choisctheach chun tacú le gach mac léinn a bheith i láthair, páirt a ghlacadh san oideachas agus torthaí a bhaint amach ar scoil. Déantar freastal ar riachtanais an chuid is mó de scoláirí trí bheartais agus cleachtais scoile uile, lena n-áirítear réimse iomlán de thacaí curaclaim agus tréadchúraim, dreasachtaí agus spreagadh feasachta.
Tacaíocht do roinnt daoine	Ní mór do scoileanna tacaíocht bhreise a sholáthar do na mic léinn nach bhfuil a riachtanais á gcomhlíonadh go hiomlán faoi thacaíochtaí na scoile uile. Bíonn tacaíocht bhreise riachtanach do na daltaí sin agus d'fhéadfadh idirghabhálacha mar fhreagra curaclaim, cairt spriocdhírthe freastail, plean iompair nó meantóireacht a bheith i gceist leis. Ba cheart go mbeadh an tacaíocht a chuireann na scoileanna ar fáil i gcomhréir leis an leibhéal riachtanais a aithnítear. Ba cheart go mbeadh prótacail soiléire ag scoileanna chun na mic léinn nó na grúpaí mac léinn a aithint a bhfuil níos mó tacaíochta riachtanach dóibh.

Tacaíocht do dhornán mac léinn

Beidh líon beag scoláirí i ngach scoil a bhfuil riachtanais níos casta acu. Tá gach aon seans ann go bhfuil tacaíocht spriocdhírithe á fáil acu, ach nach bhfuil a gcuid riachtanas á sásamh. Nuair a théann an scéal chun donais, ba cheart cur le freagra na scoile chun tacaíocht chomhréireach a sholáthar do na daltaí sin agus dá dteaghlaigh. Is dócha go mbeidh freagra ildisciplíneach, oiriúnaithe, comhtháite agus struchtúraithe ag teastáil. Tá gach aon seans ann go sásóidh na mic léinn sin an tairseach ó thaobh iarratas a dhéanamh ar atreorú chuig Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla.

Figiúr 2: Creat um Fhreagra ar Idirghabháil (RTI)

Foinse: Kearney agus Graczyk (2014). Atáirgeadh an creat le caoinchead an Ollaimh Christopher Kearney, Ollscoil Nevada, Las Vegas.

2.5 AN TAIGHDE A ÚSÁID MAR BHONN EOLAIS DON RÁITEAS STRAITÉISE

Má thuigtear na buntáistí pearsanta agus acadúla a bhaineann le freastal maith scoile, an tionchar a bhíonn ag drochfhreastal scoile agus na tosca a mbíonn tionchar acu ar fhreastal cuireann siad sin bunsraith ar fáil chun dea-phleanáil a dhéanamh maidir le tinreamh scoile. Is féidir leas a bhaint as torthaí taighde, chomh maith leis an saineolas agus an taithí atá i bpobal na scoile, mar threoir le haghaidh cur chuige maidir le freastal agus a chinntiú go bhfuil bonn fianaise láidir faoi idirghabhálacha.

Is féidir eolas faoi na tosca a mbíonn tionchar acu ar fhreastal grúpaí agus daoine aonair cabhrú le foireann na scoile, leis an lucht bainistíochta, le daltaí agus le tuismitheoirí:

- cur chuige foirne maidir le tinreamh a phleanáil agus a chur i bhfeidhm;
- díriú ar na rudaí sin ar féidir leis an scoil iad a athrú;
- idirghabhálacha a roghnú a bhfuil sé cruthaithe go n-éiríonn leo.

3. PRIONSABAIL ATÁ MAR BHONN AGUS MAR THACA LE RÁITEAS ÉIFEACHTACH STRAITÉISE

Tá roinnt prionsabail bunúsacha ann ar cheart don scoil a úsáid mar threoir chun a Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a ullmhú agus a chur i bhfeidhm. Tá na prionsabail sin bunaithe ar luachanna lárnacha, mar ionchais arda do gach páiste, comhpháirtíocht, freagracht phearsanta agus meas ar éagsúlacht, a bhfuil cur síos níos mionsonraithe orthu thíos. Nuair a dhéanann pobal na scoile na prionsabail a fhorhuiniú, mar chuid den obair ar an Ráiteas Straitéise, cabhróidh siad chun atmaisféar tacaíochta i leith freastail a chruthú agus cabhróidh siad leis an scoil a spriocanna maidir le freastal a bhaint amach.

Tá tinreamh tábhachtach	Dearbhaíonn an Ráiteas Straitéise tiomantas na scoile i leith freastail mar ghné thábhachtach d'éiteas agus de bheartas na scoile.
Ionchais arda do gach mac léinn	Tá sé mar aidhm ag an Ráiteas Straitéise cultúr a thógáil ina mbeidh ionchais arda ag na baill foirne go léir agus ag gach scoláire maidir le foghlaim, rannpháirtíocht agus freastal gach mac léinn.
Cur chuige na scoile uile	Aithnítear sa Ráiteas Straitéise an tionchar atá ag gach réimse den taithí atá ag mic léinn ar scoil ar a rannpháirtíocht agus ar a bhfreastal.
Cur chuige an linbh iomláin	Aithnítear sa Ráiteas Straitéise a chasta is atá saol roinnt mac léinn agus na deacrachtaí atá acu. Mar fhreagra orthu sin, déantar iarracht sa Ráiteas Straitéise chun rannpháirtíocht agus tacaíocht ó go leor gníomhaireachtaí a fháil mar aon le tacaíochtaí pobail ar mhaithe le dea-bhail agus leas foriomlán an mhic léinn.
Ag obair i gcomhpháirtíocht le tuismitheoirí agus teaghlaigh	Ba cheart go léireofaí ardmheas sa Ráiteas Straitéise ar obair foirne le tuismitheoirí chun leibhéil arda freastail a bhaint amach, chun comhpháirtíocht a chinntiú i bhforbairt beartas freastail agus chun dlúthchaidreamh oibre le tuismitheoirí na mac léinn aonair a chruthú chun aghaidh a thabhairt ar fhadhbanna.
Meas ar éagsúlacht agus freagra a thabhairt uirthi	Dearbhaítear sa Ráiteas Straitéise tiomantas na scoile chun meas a léiriú ar chultúr gach mic léinn agus ag cinntiú go mbainfidh gach mac léinn an leas is fearr as na deiseanna foghlama atá ar fáil sa scoil.
Teacht aniar a aithint agus steiréitíopaí a sheachaint	Aithneofar sa Ráiteas Straitéise cumas gach dalta freastal ar scoil, foghlaim go maith agus torthaí maithe a bhaint amach. Tabharfaidh an scoil dúshlán na steiréitíopaí sin trína bhféadfaí glacadh leis go mbeidh fadhbanna maidir le freastal agus foghlaim i gcónaí ag mic léinn ó chúlraí áirithe nó a bhfuil taithí ar leith acu.
Díriú ar fhreagracht phearsanta	Tá sé mar aidhm ag an Ráiteas Straitéise tógáil ar an mbonn tuisceana go n-aithníonn gach dalta go bhfuil freagracht phearsanta orthu as a gcuid foghlama féin, agus go bhfuil sé de fhreagracht orthu i leith a bpiaraí agus a gcuid múinteoirí a bheith ar scoil gach lá.

4. CUR CHUIGE NA SCOILE UILE MAIDIR LE FREASTAL

4.1 ÉITEAS AGUS CULTÚR NA SCOILE UILE

Léirítear go soiléir sna torthaí taighde go bhfuil aeráid fhoriomlán na scoile – sa chás go bhfuil atmaisféar fáilteach, caidreamh dearfach idir múinteoirí agus daltaí agus timpeallacht thacúil mhúinteoireachta agus foghlama ann – i gceartlár an ratha a bhíonn ar gach gné de shaol agus d’obair na scoile, lena n-áirítear freastal. Tá caighdeán éiteas agus chultúr na scoile uile ar an tionchar is tábhachtaí scoile ar fhreastal agus ar rannpháirtíocht daltaí san fhoghlaim. Mar gheall ar chur chuige scoile uile i leith freastail:

- oibríonn éiteas, beartais agus cleachtais go comhsheasmhach le chéile chun tacú le dea-fhreastal;
- tá freastal mar chuid rialta de phleanáil forbartha agus d’fhéinmheasúnú scoile;
- oibríonn an bhainistíocht agus an fhoireann mar fhoireann, agus bíonn cur chuige comhsheasmhach acu i leith freastail;
- bíonn tuismitheoirí agus daltaí mar chuid de phobal cuimsitheach scoile agus bíonn deiseanna acu chun cur leis an bhfreagracht chuí agus chun an fhreagracht chuí a ghlacadh as beartas agus straitéis freastail;
- soláthraítear deiseanna trínar féidir le comhaltaí foirne díriú ar fhreastal mar fhoireann, a n-eolas a nuashonrú faoi chleachtas éifeachtach agus taithí agus saineolas a roinnt maidir le freastal a bhainistiú.

4.2 ATHBHREITHNIÚ A DHÉANAMH AR GHNÉITHE DE SHAOL NA SCOILE A D’FHÉADFADH TIONCHAR A BHEITH ACU AR FHREASTAL

Ceanglaíonn Alt 22(2)(g) den Acht Oideachais (Leas), 2000, mar chuid dá Straitéis Freastal Scoile, go sainaithneoidh gach scoil ‘aon ghnéithe d’oibriú agus de bhainistíocht na scoile agus de mhúineadh churaclam na scoile ar féidir leo cur le fadhbanna a bhaineann le freastal scoile thar ceann daltaí áirithe’. Ba cheart do gach scoil glacadh le straitéisí chun na gnéithe seo a bhaint sa mhéid nach bhfuil gá leo nó nach bhfuil siad áisiúil i dtaobh reáchtáil éifeachtach na scoile.

Leagtar amach i dTábla 3 roinnt ceisteanna faoi phríomhbheartais agus phríomhchleachtais scoile a léirítear a imríonn tionchar ar fhreastal scoile. Mar chuid den obair a bhain lena Ráiteas Straitéise a ullmhú, ba cheart don scoil athbhreithniú a dhéanamh ar na beartais agus na cleachtais atá i gceist chun an méid a leanas a dhéanamh:

- bealaí a shainaithint ina bhféadfaí úsáid a bhaint as an mbeartas nó an cleachtas seo chun dea-fhreastal a chur chun cinn nó chun dul i ngleic le drochfhreastal;
- aon bhacainní a shainaithint ar fhreastal a eascraíonn ó chleachtas nó ó bheartas agus súil a chaitheamh ar bhealaí chun dul i ngleic leo.

Tábla 3: Gnéithe de bheatha na scoile a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar fhreastal

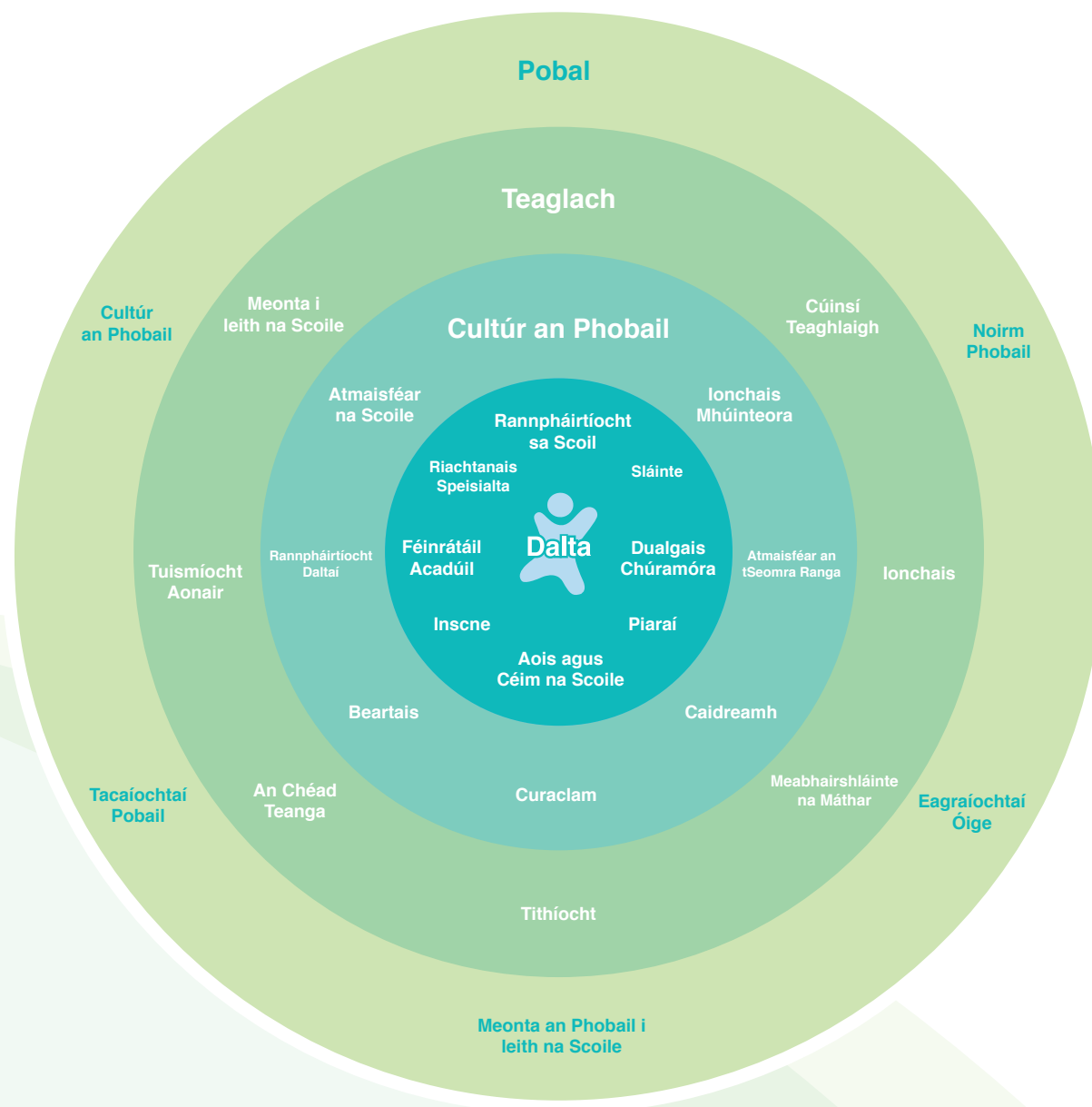
- An bhfuil an curaclam solúbtha agus difreáilte chun freastal ar riachtanais éagsúla?
- An bhfuil na cleachtais teagaise difreáilte le freastal ar riachtanais dalaí faoi Leith?
- An bhfuil an curaclam ábhartha ó thaobh saol na ndaltaí agus an bhfreastalaítear ar stíleanna éagsúla foghlama?
- An bhfuil tionchar ag an gcaighdeán múinteoireachta ar chúrsaí freastail?
- Cén tionchar a imríonn beartas obair bhaile, beartais litearthachta agus uimhearthachta, agus beartais OSPS ar fhreastal?
- An bhfuil tionchar á imirt ag an mbeartas maidir le grúpáil ó thaobh cumais?
- An imríonn an Cód Iompair tionchar ar fhreastal?
- Conas a imríonn an beartas frithbhulaíochta tionchar ar fhreastal?
- Cén tionchar atá ag an amchlár, am loin agus dúnadh na scoile ar chúrsaí freastail?
- An bhfuil tionchar ag amanna sosa, ag aistriú ó rang go rang agus ag cúrsaí faireachais ar chúrsaí freastail?
- An imríonn beartas na scoile maidir le téacsleabhair agus riachtanais éide scoile tionchar ar fhreastal?
- An gcuireann an scoil páirtíocht daltaí, comhpháirtíochtaí le tuismitheoirí agus caidreamh tacúil idir daltaí agus múinteoirí chun cinn?
- An léiríonn an scoil luach ar éagsúlacht agus an bhfuil ardionchais acu i dtaobh gach dalta?
- An bhfuil nósanna imeachta daingne cúraim thréadaigh i bhfeidhm, ar nós foirne tacaíochta daltaí agus foirne freastal daltaí?
- Conas a thacaíonn an Bord Bainistíochta, lucht bainistíocht na scoile agus planáil scoile le freastal?
- An ndéanann an scoil iarracht chun amchláir laghdaithe, fionraí agus díbirt a íoslaghdú? (Féach BNLO (2008) *Cód Iompair a Fhorbairt: Treoirínte i gcomhair Scoileanna*, Caibidil 10 Fionraithe agus díbirtí: ceanglais dhlíthiúla agus ghnásúla)
- An dtuigeann tuismitheoirí agus daltaí go soiléir cad is gá dóibh a dhéanamh nuair a fhilleann dalta ar an scoil i ndiaidh bheith ar fionraí?

4.3 ATHBHREITHNIÚ A DHÉANAMH Ó THAOBH AN LINBH UILE AR GHNÉITHE A BHAINNEANN LE FREASTAIL

Chomh maith le hathbhreithniú a dhéanamh ar aon bheartais agus cleachtais laistigh den scoil a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar fhreastal scoile, ba cheart dóibh siúd atá ag obair ar an Ráiteas Straitéise a bheith ar an eolas faoin tionchar a bhíonn ag an teaghlach, an pobal agus saintréithe an pháiste féin ar fhreastal scoile.

Léiríonn Fíor 3 sféir shaol linbh a imríonn tionchar ar fhreastal scoile agus ba cheart é a úsáid nuair a bhíonn breithniú á dhéanamh ar chur chuige na scoile uile.

Fíor 3: Sféir shaol linbh a imríonn tionchar ar fhreastal scoile

5. CAIGHDEÁIN A CHEAPADH FAOI CÚRSAÍ FREASTAIL AGUS IAD A CHUR IN IÚL

5.1 CAIGHDEÁIN A CHEAPADH AGUS A CHUR IN IÚL

Ba cheart don scoil na caighdeáin a bhfuiltear ag súil leo maidir le freastal a leagan síos. Ba cheart go mbeadh na caighdeáin seo soiléir agus ba cheart go mbeadh sé d'aidhm acu freastal iomlán gach dalta a chur chun cinn. Ba cheart don scoil a chinntiú go ndéantar na caighdeáin a chur in iúl do gach comhalta de phobal na scoile. I ngach comhfhreagras i scríbhinn níor cheart dearmad a dhéanamh ar riachtanais phobail na scoile a d'fhéadfadh deacrachtaí litearthachta a bheith acu nó gur teanga bhreise acu an Béarla.

Ba cheart faisnéis a sholáthar i bhformáidí inrochtana agus atá éasca le léamh faoin méid a leanas:

- nósanna imeachta chun neamhláithreacht dalta a fhógairt;
- nósanna imeachta chun neamhláithreacht mar gheall ar ghalar a fhógairt;
- beartas do neamhláithreacht mar gheall ar laethanta saoire a ghlacadh i rith am téarma;
- conas a fhreagraíonn an scoil do neamhláithreacht.

Pléitear gach caighdeán ar bhealach níos mionsonraithe thíos.

5.2 NÓSANNA IMEACHTA CHUN ASLÁITHREACT DALTAÍ A FHÓGAIRT DON SCOIL

Nuair a bhíonn dalta as láthair ón scoil i rith cuid de lá scoile nó ar feadh lá scoile nó breis agus lá scoile, leagann Alt 18 den Acht Oideachais (Leas), 2000 dualgas dlíthiúil ar thuismitheoirí chun an príomhoide a chur ar an eolas faoi na cúiseanna a raibh le neamhláithreacht an linbh. Ceanglaíonn Alt 23 den Acht nach mór go ndéanfaidh an scoil nósanna imeachta foirmeálta de na nósanna imeachta nach mór do thuismitheoir a leanúint chun an scoil a chur ar an eolas faoi neamhláithreacht agus ní mór go gcruthaíonn siad cuid de Chód Iompair na scoile.

Ba cheart treoir maidir le neamhláithreacht a fhógairt a chur i scríbhinn agus a chur in iúl do gach thuismitheoir agus gach comhalta eile de phobal na scoile, daltaí san áireamh. I measc na bpríomhriachtanas/na bpríomhnósanna imeachta atá le leagan amach, tá:

- amanna oscailte na scoile;
- cathain ar cheart do thuismitheoirí an scoil a chur ar an eolas faoi neamhláithreacht (m.sh ar an gcéad lá de neamhláithreacht nuair a fhillteann an dalta ar scoil);
- an duine atá le cur ar an eolas (e.g. an príomhoide, múinteoir ranga/ceann bliana);
- an modh atá le húsáid (e.g. dialann, nóta, glao gutháin);

- an t-am a mbítear ag súil leis go mbeidh daltaí sa scoil/rang;
- an t-am sin an ndéanfar an dalta a mharcáil ‘as láthair’;
- na nósanna imeachta a bhíonn i gceist má thagann dalta déanach don scoil;
- na nósanna imeachta a bhíonn i gceist más gá do dhaltá an scoil a fhágáil roimh dheireadh an lae scoile.

5.3 FREAGRAÍ NA SCOILE AR ASLÁITHREACTH

Ba cheart don scoil cur síos soiléir a dhéanamh do thuismitheoirí agus do dhaltáí ar cad a bheidh i gceist leis an bhfreagairt, ar bhonn laethúil agus i gcaitheamh ama araon. Ba cheart go dtagródh an treoir don mhéid a leanas:

- socruithe chun neamhláithreacht a chur in iúl go luath nó ar an lá céanna lena chinntiú go gcoimeádtar thuismitheoirí ar an eolas ar neamhláithreacht a linbh (úsáideann go leor scoileanna freagraí téacs an céanna);
- tar éis cén leibhéal de neamhláithreacht a dhéanfaidh an scoil glao gutháin a chur ar agus/nó scríobh chuig na thuismitheoirí chun iad a chur ar an eolas faoina mbuairt faoi neamhláithreacht an linbh?;
- tar éis cén leibhéal de neamhláithreacht a dhéanfaidh an scoil cruinniú a iarraidh leis an leanbh agus leis an thuismitheoir le hiarracht a dhéanamh chun aon bhacainní i leith freastail a shainaithint agus a bhaint;
- cén idirghabhálacha a d’fhéadfaí a chur i bhfeidhm sa scoil chun tacú le daltaí ag a bhfuil drochfhreastal;
- na córais sa scoil a úsáidtear chun tacú le daltaí a dhéanann drochfhreastal ar an scoil (e.g. cúram tréadach, foireann tacaíochta na scoile);
- tugtar cuntas ar dhualgais na scoile maidir le daltaí a thuairisciú agus a atreorú chuig Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla – An Ghníomhaireacht um Leanáí agus an Teaghlach ag: <http://www.tusla.ie/services/educational-welfare-services/information-for-schools-inc-absence-reporting/download-reporting-documentation/>.

5.4 NÓSANNA IMEACHTA CHUN FÓGRA A THABHAIRT FAOI ASLÁITHREACTH DE DHEASCA BREOITEACHTA

Ba cheart don scoil treoir shoiléir a thabhairt don scoil faoina gcuid riachtanas maidir le neamhláithreacht mar gheall ar ghalar. Ba cheart aon riachtanais a bhíonn ag an scoil maidir le deimhniú dochtúra a sholáthar a lua go soiléir.

5.5 BEARTAS I LEITH ASLÁITHREACHTA DE BHARR SAOIRE I RITH AM TÉARMA

Tá dualgas dlíthiúil ar thuismitheoirí a chinntiú go bhfuil a leanbh atá ag freastal ar scoil aitheanta ar scoil gach lá atá an scoil ar oscailt, mura bhfuil fíorchúis ann nach bhfreastalaíonn sé/sí (Alt 17 den Acht Oideachais (Leas), 2000). Ní féidir leis an bpríomhoide ach asláithreacht a bhaineann le gníomhaíochtaí a eagraíonn an scoil nó ina bhfuil baint ag an

scoil a údarú (Alt 21(9) den Acht Oideachais (Leas), 2000). Ar an ábhar sin, ní féidir leis an scoil ‘cead’ a thabhairt do asláithreacht laethanta saoire i rith am téarma.

Ba cheart do scoileanna tuismitheoirí a dhíspreagadh go tréan ó dhaltaí a thabhairt ar laethanta saoire i rith am téarma agus ba cheart seo a dhoiciméadú i gcumarsáid na scoile le tuismitheoirí. Má dhéanann tuismitheoir an cinneadh chun leanbh a thabhairt amach ó scoil chun dul ar laethanta saoire, ba cheart don Phríomhoide iarraidh ar an tuismitheoir chun litir a sholáthar don scoil ina ndeirtear go bhfuil amhlaidh á dhéanamh acu agus go bhfuil siad feasach ar na himpleachtaí. Sa chás go mbíonn asláithreacht rialta laethanta saoire ann, ba cheart don scoil an tionchar oideachais agus féideartha dlíthiúil a mheabhrú do thuismitheoirí a d’fhéadfadh bheith i gceist mar thoradh ar dhaltaí a bhaint ón scoil ar feadh tréimhsí ama.

6. MONATÓIREACT AGUS TAIFEADADH A DHÉANAMH AR FHREASTAL SCOILE

6.1 AN TÁBHACHT A BHAINNEANN LE TAIFEADADH, RIANÚ AGUS MONATÓIREACT FREASTAIL

Léiríonn torthaí taighde go comhsheasmhach gur lárchuid de straitéisí éifeachtacha freastail (Cigireacht na Roinne Oideachais agus Scileanna, 2011 agus 2015; RSM McClure Watters, 2012; Morris agus Parashar, 2012) é córas chun sonraí cruinne freastail a úsáid agus a bhailiú. Ceanglaíonn Alt 22 den Acht Oideachais (Leas), 2000, chomh maith leis sin, go mbeidh bealaí ag an scoil chun daltaí a shainaithint atá i mbaol fadhbanna freastail scoile a fhorbairt. Chun an ceanglas seo a chomhlíonadh, ceanglaítear ar scoileanna chun taifid chruinne a choimeád do gach neamhláithreacht dalta agus gach uair a theipeann ar dhalta freastail.

Ba cheart do scoileanna freastail ar fud na scoile, patrúin ranga nó bhliainghrúpa a bhailiú, a thomhas agus a anailísiú agus ba cheart dóibh patrúin freastail aonair a rianú (féach Caibidil 7). Ba cheart go mbeadh scoileanna ar an airdeall maidir le patrúin drochfhreastail atá ag teacht chun cinn agus ba cheart dóibh bheith feasach ar dhaltaí agus ar ghrúpaí daltaí a bhfuil a bhfreastail ina ábhar buartha. Ba cheart do scoileanna a bheith thar a bheith aireach ar dhaltaí ag a bhfuil leochaileacht bhreise mar gheall ar dhrochfhreastail.

Sa chás go mbraitear patrúin, d'fhéadfaidís amanna an lae, na seachtaine nó na scoilbhliana a n-imríonn drochfhreastail tionchar díréireach orthu. D'fhéadfaí na hidirghabhálacha a thabhairt le tuiscint a d'fhéadfadh an scoil a ghlacadh tríd an bpatrún a shainaithint, chomh maith, chun neamhláithreacht a laghdú.

Ba cheart go mbeadh socruithe chun sonraí a anailísiú a bheith i bhfeidhm, laistigh de na hacmhainní atá ar fáil, agus ba cheart go dtuigfeadh pearsanra uile na scoile go soiléir cé air a bhfuil an fhreagracht seo. D'fhéadfadh sé bheith tairbhiúil coiste freastail a chruthú nó chun ról ar leith a shannadh chun sonraí freastail a scrúdú agus monatóireacht a dhéanamh orthu.

6.2 AN CHAOI AR FÉIDIR SONRAÍ TINRIMH A ÚSÁID

Monatóireacht ghinearálta ar fhreastail

- Chun monatóireacht a dhéanamh ar leibhéil fhoriomlána freastail agus phoncúlachta.
- Treochtaí agus patrúin i bhfreastail a shainaithint.
- Chun amanna sonracha na bliana, na seachtain nó an lae a shainaithint nuair a bhíonn leibhéil freastail níos ísle.
- Monatóireacht a dhéanamh ar fhreastail grúpaí nó daoine aonair leochaileacha.
- Freastail a rianú ar feadh tréimhse shonraithe ama.

Luath-Idirghabháil le grúpaí agus daoine aonair

- Spriocanna a leagan amach chun feabhas a chur ar fhreastal agus neamhláithreacht a laghdú.
- Tús a chur le hidirghabhálacha ar leibhéal na scoile uile, ranga/grúpa agus aonair.
- Daoine aonair a shainaithint ag a bhfuil drochfhreastal agus idirghabháil a dhéanamh dá réir.

Monatóireacht a dhéanamh ar idirghabhálacha

- Monatóireacht a dhéanamh ar spriocanna freastail.
- Monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht na Straitéise Freastal Scoile.
- Tionchar pleananna freastail aonair a cheapadh agus monatóireacht a dhéanamh orthu.

Pleanáil

- Faisnéis a sholáthar do phleanáil bhliantúil scoile.
- Mar chuid de phróiseas féinmheasúnaithe na scoile.

6.3 CUR CHUIGE MAIDIR LE TINREAMH A THAIFEADADH

Tá príomhoide na scoile freagrach as taifead cruinn a choimeád ar fhreastal na ndaltaí ar an scoil agus na cúiseanna a bhfuil le haon teip ar fhreastal. Ba cheart do mhúinteoirí rollaí cruinne ranga a choimeád agus glacadh le freagracht as neamhláithreacht daltaí laistigh dá ranganna. Ba cheart teacht i láthair déanach agus imeacht luath a chur i dtaifead chomh maith.

Cé go bhfuil cur amach ag scoileanna ar na modhanna chun freastal a chur i dtaifead agus a thuairisciú, feidhmíonn an mhír seo mar choimre ar na príomhphróisis. Ba cheart go mbeadh córais dhaingne i bhfeidhm lena chinntiú go gcoimeádtar taifid chruinne agus chuimsitheacha freastail. Tá roinnt córais ríomhairithe ar fáil a thacaíonn agus a fheabhsaíonn cumas scoile chun bainistiú a dhéanamh ar shonraí freastail.

Leibhéal na bunscoile

Ba cheart freastal a chur i dtaifead go cruinn ag tús gach lae scoile. Faoi mar a fhoráiltear i Rial 55 ('Uaireanta Scoile, Cruinnithe Scoile, Glaoch Rolla') sna *Rialacha do Scoileanna Náisiúnta* atá faoin Roinn Oideachais, *'Ba cheart an rolla a ghlaoch tráth nach déanaí ná 40 nóiméad i ndiaidh an ama sheasta chun tús a chur le teagasc foirmiúil ag cruinniú na scoile'*. Tugtar cuntas i gCiorclán 0028/2013 agus i gCiorclán 0033/2015 ar riachtanais na Roinne Oideachais agus Scileanna maidir le freastal a chur i dtaifead ar leibhéal bunscoile.

Tá cur síos ar na socrúithe simplithe in Imlitir na Roinne Oideachais agus Scileanna 0028/2013 maidir le cothabháil taifid faoi rollú daltaí agus taifid freastail sa Clárleabhar, Leabhar Rolla agus Leabhar Freastail Laethúil.

Tugtar le fios in Imlitir 0033/2015 go ndearnadh nuashonrú breise agus tuilleadh simplithe ar na socruithe sin do na scoileanna sin a chuir a gcuid sonraí go léir faoi chlárú daltaí ar Bhunachar Sonraí Ar Líne Bunscoileanna (POD) na Roinne Oideachais agus Scileanna.

Leibhéal na hiar-bhunscoile

Ba cheart freastal a chur i dtaifead go cruinn ag tús gach maidine. Cuireann roinnt córais taifeadta freastail freastal i ndiaidh am lóin i dtaifead chomh maith. Ba cheart do scoileanna breithniú a dhéanamh ar rolla a ghlaoch i ngach seomra ranga, sa chás gur féidir freastal agus mínithe ar neamhláithreacht a chur i dtaifead agus monatóireacht a dhéanamh orthu.

Dea-chleachtas maidir le taifeadadh

- Cinntigh go bhfuil córas caighdeánach ann sa scoil chun taifid a choimeád faoi theacht i láthair go déanach, ag imeacht go luath, freastal agus neamhfheastal.
- Coimeádann múinteoirí taifid chruinne freastail.
- Cuireann múinteoirí sonraí i dtaifead faoi neamhfheastal daltaí.
- Cuireann múinteoirí an fhoireann ábhartha ar an eolas má tá buarthaí ann faoi neamhláithreacht daltaí.

6.4 SPRIOCANNA FREASTAIL A LEAGAN SÍOS

Ba cheart do scoileanna glacadh le spriocanna freastail agus ba cheart go nascfadís an Ráiteas Straitéise leis na spriocanna seo a bhaint amach. Soláthraíonn spriocanna freastail an méid a leanas:

- tomhas soiléir ar fheabhsúcháin atá tagtha ar leibhéil freastail sa scoil;
- bealach chun tionchar agus tairbhe straitéisí freastail a sheiceáil;
- feasacht mhéadaithe faoi fhreastal i measc na bainistíochta, na foirne, na ndaltaí agus na dtuismitheoirí;
- éiteas d'fheabhsú leanúnach;
- braistint de thiomantas d'fhreastal agus braistint bróid as éachtaí na scoile.

Spriocanna freastail a roghnú

Ba cheart go mbeadh spriocanna freastail ábhartha don scoil ar leith agus gur féidir iad a bhaint amach. Cur chuige áisiúil amháin maidir le spriocanna a cheapadh is ea freastal na bliana roimhe sin a úsáid mar bhonnlíne. D'fhéadfadh sé a bheith cabhrach, chomh maith, monatóireacht a dhéanamh ar fheidhmíocht scoile cosúil léi sa chontae.

Foinse mhaithe sonraí bonnlíne is ea an Tuarascáil Bhliantúil Freastail (TBF) a sheolann an scoil chuig Túsla gach bliain (*féach* http://www.tusla.ie/uploads/content/AAR_Final_Report_2012-13.pdf). Bíonn sonraí TBF ar fáil faoin méid a leanas:

- an líon iomlán laethanta a cailleadh trí neamhláithreacht dalta sa scoilbhliain iomlán;

- an líon iomlán daltaí a bhí as láthair ar feadh 20 lá nó níos mó i rith na scoilbhliana;
- an líon iomlán daltaí a díbríodh, ar baineadh feidhm as gach próiseas achomhairc ina leith;
- an líon iomlán daltaí a cuireadh ar fionraí.

Spriocanna Freastail DEIS

Tá freastal ar cheann de phríomhthéamaí phleanáil DEIS i mbunscoileanna agus in iar-bhunscoileanna araon. Rinne Cigireacht na Roinne Oideachais agus Scileanna measúnú ar phróisis phleanála DEIS in 18 scoil in 2011 agus i 26 scoil in 2014 (An Roinn Oideachais agus Scileanna, 2011a, 2011b, 2015a, 2015b).. Leagtar an bhéim thíos ar chuid den mhéid ba mhó a foghlaimíodh ón tuarascáil. Leagadh béim ar an ngá atá le sonraí ardchaighdeán a bhailiú agus monatóireacht a dhéanamh orthu, an gá atá le sonraí bonnlíne ar spriocanna freastail agus SICRU (sonrach, intomhaiste, comhaontaithe, réalaíoch agus ualaithe).

Tá acmhainní DEIS ar fáil ó láithreán gréasáin Roinn Oideachais agus Scileanna (www.education.ie) agus ó láithreán gréasáin na Seirbhíse um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí (www.pdst.ie).

Bhí téama an fhreastail ina ghné mar cheann de na tosaíochtaí i bpróiseas pleanála DEIS in 2011 agus 2015 (An Roinn Oideachais agus Scileanna, 2011a, 2011b 2015a agus 2015b). I ngach cás, cuimsíodh spriocanna chun feabhas a chur ar fhreastal daltaí i bplean gníomhaíochta DEIS na scoile. I bhformhór na scoileanna, bhí na spriocanna siúd soiléir, réalaíoch agus intomhaiste, agus bhí siad bunaithe, go pointí éagsúla, ar an anailís a rinneadh ar thaifid freastail i gcomparáid le blianta roimhe sin. I measc samplaí de na spriocanna siúd, tá an méid a leanas:

- feabhas 3% a chur ar fhreastal i mBliain 1, 7% i mBliain 2 agus 12% i mBliain 3;
- an líon daltaí a bhíonn as láthair ar an Luan a laghdú;
- neamhláithreacht a laghdú faoi 10% ar bhonn bliantúil.

7. DEA-FHREASTAL SCOILE A CHUR CHUN CINN

7.1 STRAITÉISÍ CHUN DEA-FHREASTAL SCOILE A CHUR CHUN CINN

Ba cheart go mbeadh sraith beartais agus straitéisí freastail ag gach scoil a chuireann dea-fhreastal chun cinn i measc gach dalta. Cabhróidh iad seo le cosc a chur ar phatrúin drochfhreastail ó fhorbairt agus féadfaidh siad cabhrú le saincheisteanna freastail atá ag teacht chun cinn a shainaithint. Ba cheart go n-áireofaí leo seo:

- múscailt ghinearálta feasachta agus ardionchais a leagan;
- tuismitheoirí a thabhairt san áireamh nuair a bhíonn ardionchais á leagan;
- cláir thacaíochta a sholáthar chun feabhas a chur ar fhreastal;
- córais luaíochta;
- tacaíocht an phobail le freastal a chruthú trí naisc le scoileanna agus grúpaí pobail eile.

Pléitear gach straitéis le sonraí breise thíos.

7.2 STRAITÉISÍ GINEARÁLTA CHUN FEASACHT A SPREAGADH

Croí-chuid den Ráiteas Straitéise a bheidh i bhfeasacht a mhúscailt faoin tábhacht a bhaineann le freastal i dtaobh rath foghlama agus scoile dalta, agus chun ardionchais d'fhreastal a chur in iúl. Is gá don Bhord Bainistíochta, bainistíocht na scoile, an fhoireann agus tuismitheoirí a bheith ar aon intinn faoi na hionchais seo. Ba cheart go gcruthódís cuid d'aeráid fhoriomlán na scoile (éiteas agus cultúr) agus ba cheart go gcuirfear iad in iúl go soiléir do dhaltai. I measc an chuir chuige, tá:

Ag caint faoi fhreastal

- Plé faoi fhreastal ag cruinnithe leis an gComhlachas Tuismitheoirí, ag cruinnithe na comhairle daltaí agus ag cruinnithe tuismitheoirí is múinteoirí.
- Nuashonruithe rialta ar fhreastal na scoile i nuachtlitir nó láithreán gréasáin na scoile.
- Béim a leagan ar thábhacht an fhreastail i rith tionóil scoile.
- Dearbhú dearfach freastail nuair a ghlaoitear an rolla.

Freastal i bpríomhcháipéisí agus in áiteanna feiceálacha

- Taifid ar fhreastal i dtuairiscí scoile daltaí.
- Póstaeir agus taispeántí de dhaltai/ranganna ina bhfuil dea-fhreastal.
- Bileog Sheirbhísí Leasa Oideachais Túsla dar teideal *Don't Let Your Child Miss Out* a scaipeadh.
- Taifid d'fhreastal i bPas Oideachais dalta (*féach Ciorclán 0027/2015*).¹

¹ Ceanglaítear ar scoileanna chun ábhair Phas Oideachais na Comhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) chun tacú le tuairiscí agus le haistriú faisnéise faoi dhaltai ag deireadh rang a sé. Ba cheart an Pas Oideachais a sheoladh chuig an iar-bhunscoil ábhartha i ndiaidh go ndearbhaítear rollú agus, go hidéalach, faoi dheireadh mhí an Mheithimh sula n-iontrálann na daltaí an dara leibhéal. Áirítear leis an bPas faisnéis faoi fhreastal scoile linbh.

7.3 TUISMITHEOIRÍ A BHEITH PÁIRTEACH IN IONCHAIS ARDA A CHEAPADH

Féadfaidh tuismitheoirí olltíonchar a imirt ar fhreastal scoile a linbh. Beidh tiomantas níos mó don oideachas ag tuismitheoirí a bhfuil idirchaidreamh eatarthu agus an scoil agus a bhraitheann go bhfuil siad mar chuid de phobal na scoile. Ar an ábhar sin, baineann ríthábhacht le rannpháirtíocht tuismitheoirí maidir le folláine agus rath daltaí ar scoil go ginearálta, agus, an aird a thugann siad ar scoil, go háirithe.

- Ba cheart páirtíocht tuismitheoirí i ngach gné de bheatha na scoile a chur chun cinn agus a spreagadh. Trí pháirt a ghlacadh, bíonn meon dearfach ag tuismitheoirí i leith na scoile, agus bíonn meon dearfach ag a leanaí i leith na scoile agus léiríonn siad meas ar bheartais, dá thoradh. Baineann ríthábhacht le teagmháil rialta a choimeád le tuismitheoirí agus iad a thabhairt san áireamh i ngach gné de bheatha na scoile chun iontaoibh agus dea-chaidreamh a chruthú.
- Déanann scoil éifeachtach tuismitheoirí agus pobal na scoile a thabhairt san áireamh i gcinntí. Ba cheart don scoil deiseanna a chruthú go nglacfaidh tuismitheoirí páirt i mbeartais agus curaclaim bheartaithe scoile agus go ndéanann siad athbhreithniú orthu mar chuid de chomhairlí nó de choistí tuismitheoirí.

Tá Ailt 26 agus 27 den Acht Oideachais, 1998 mar bhonn agus taca leis an gcomhpháirtíocht seo idir tuismitheoirí agus an scoil, a leagann dualgas ar Bhord Bainistíochta na scoile chun páirtíocht tuismitheoirí agus daltaí a chur chun cinn, tuismitheoirí agus daltaí a choimeád ar an eolas faoi obair na scoile agus éascú a dhéanamh agus gach cúnamh réasúnach a thabhairt do thuismitheoirí ar mian leo cumann tuismitheoirí a bhunú agus a leithéid d'éascú agus de chúnamh a sholáthar don chumann tuismitheoirí nuair a bheidh sé bunaithe acu agus do mhic léinn ar mian leo comhairle mac léinn a bhunú agus do chomhairle na ndaltaí nuair a bheidh sí bunaithe.

Tá ról ar leith ag tuismitheoirí chun ardchaighdeán a leagan dá leanbh maidir le freastal agus poncúlacht, agus chun teagmháil a dhéanamh leis an scoil má bhíonn fadhb ann faoi fhreastal a linbh. Beidh sé cabhrach an méid a leanas a dhéanamh:

- an bhéim a leagan ar conas is féidir le ranganna nár freastalaíodh orthu drochthionchar a imirt ar a mbaineann an dalta amach agus d'fhéadfadh seo bheith ina chúis struis don dalta;
- aird a tharraingt ar an tionchar a imrítear ar an rang iomlán agus ar an múinteoir, más gá don mhúinteoir am a chaitheamh ag cabhrú le daltaí breith suas le ceachtanna nach raibh siad i láthair dóibh;
- feasacht a mhúscailt ar an bhfadhb is féidir a chruthú don dalta agus don mhúinteoir nuair a bhíonn dalta déanach, go háirithe nuair nach mbíonn dalta i láthair sa rang nó san ábhar céanna ar bhonn rialta nó mura mbíonn sé/sí i láthair i múinteoireacht acmhainní mar gheall ar dhrochphoncúlacht.

In ainneoin na n-iarrachtaí is fearr a dhéanann tuismitheoirí, i gcúinsí áirithe d'fhéadfadh sé gan a bheith ar a gcumas a chinntiú go bhfreastalaíonn a bpáiste ar scoil. I gcúinsí den sórt sin, ba cheart don scoil comhairle a fháil ó dhaoine gairmiúla ábhartha, m.sh. ó OLO, an tSeirbhís

Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais (NEPS), maidir leis an dalta a tharchur chuig duine nó seirbhís oiriúnach. Tá sé tábhachtach go leanfadh an scoil ar aghaidh i mbun cumarsáide leis na tuismitheoirí agus go mbeadh siad tacúil maidir le ateagmháil a dhéanamh leis an dalta arís sa scoil.

7.4 CLÁIR THACAÍOCHTA A CHUR AR FÁIL CHUN TINREAMH A FHEABHSÚ

Tá cur chuige na scoile i leith ardleibhéil freastail i measc gach dalta a spreagadh agus a inspreagadh i gceartlár an Ráitis Straitéise. Cuirfidh cláir thacaíochta atá dírithe ar riachtanais daltaí agus tuismitheoirí na scoile ar chumas na scoile drochfhreastal a íoslaghdú agus cosc a chur ar an ngá atá le hidirghabhálacha, a ghlacann go leor am foirne. Ba cheart do gach scoil breithniú a dhéanamh ar na deiseanna le haghaidh clár ar féidir leo feabhas a chur ar fhreastal, atá saincheaptha do riachtanais daltaí sa scoil agus taithí féin na scoile.

Anuas air sin, is féidir na cláir a dealraíodh bheith tairbhiúil chun freastal a chur chun cinn i measc gach dalta a shaincheapadh, chomh maith, chun tacaíocht a sholáthar do dhaltai aonair nó do ghrúpaí daltaí nuair a thagann fadhbanna freastail chun solais. I measc na gclár tacaíochta ar dealraíodh go n-éiríonn go maith leo, tá an méid a leanas:

- **Tacaíochtaí bricfeasta agus i ndiaidh na scoile.** Spreagann tacaíochtaí roimh agus i ndiaidh am scoile freastal ar scoil agus bíonn tionchar díreach agus indíreach acu ar idirchaidreamh scoile (e.g. ullmhacht chun scoile, cosc a chur ar ocras, poncúlacht, eagrú scoile, obair bhaile a chríochnú, dea-iompar a chur chun cinn). Is féidir an dá shaghas de thacaíochtaí a shocrú chun tacú le gach dalta ar scoil. Trí rannpháirtíocht daltaí a aithint agus daltaí a spreagadh a d'fhéadfadh sochar a bhaint ó na saghsanna tacaíochta áirithe seo, agus trí thaifead a choimeád ar a rannpháirtíocht, féadfaidh seo tionchar dearfach a imirt ar fhreastal scoile. Féadfaidh tacaíochtaí bricfeasta, go háirithe, tacú le daltaí a mbíonn deacrachtaí acu le freastal comhsheasmhach, poncúlacht agus ocras, a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar fhreastal scoile ag céimeanna éagsúla i rith an lae². Féadfaidh tacaíocht obair bhaile a bheith tairbhiúil do dhaltai atá ag streachailt i dtaobh cúrsaí acadúla nó nuair a bhíonn spás chun obair bhaile a chríochnú i suíomh baile dúshlánach.
- **Gníomhaíochtaí ealaíne, ceoil, dráma agus spóirt.** Féadfaidh gníomhaíochtaí saibhríthe (ar nós ealaíne, ceoil agus dráma) agus gníomhaíochtaí spóirt (gníomhaíochtaí foirne agus aonair araon) tacú le daltaí ina n-éachtaí acadúla agus ina bhforbairt shóisialta agus phearsanta. Féadfaidh gníomhaíochtaí spóirt agus saibhríthe a bheith ina ngníomhaíochtaí seach-churaclaim nó comhchuraclaim. Féadfaidh gníomhaíochtaí saibhríthe agus spóirt araon tacú le daltaí lena bhfreastal, go háirithe nuair a fhreastalaíonn siad ar ábhair spéise ar leith na ndaltaí atá thíos le deacrachtaí freastail agus nuair a bhíonn siad sceidealaithe d'amanna na seachtaine scoile nuair a bhíonn patrúin drochfhreastail dealraitheach (e.g. ar an Luan agus an Aoine).

² D'fhorbair eagraíocht Bia Sláintiúil do Chách ('*Healthy Food For All*') (2012) acmhainn ar a dtugtar An Treoir Dea-Chleachtais do Chlubanna Bricfeasta Scoile ('*The Good Practice Guide for School Breakfast Clubs*') chun tacú le scoileanna chun tacaíochtaí bricfeasta a fhorbairt. Soláthraítear i gClár Críochnaithe Scolaíochta (2005) Treoirilínte i dTreo Dea-Chleachtais ('*Guidelines Towards Best Practice*') pointí ar cheart machnamh a dhéanamh orthu nuair a bhíonn tacaíochtaí bricfeasta agus tacaíochtaí i ndiaidh am scoile á bhforbairt, mar aon le tacaíochtaí eile ar féidir leo dea-fhreastal ar scoil a spreagadh.

- **Tionscadail teicneolaíochta, go háirithe i limistéir chruthaitheachta TF, déanamh scannáin digiteach agus eagarthóireacht ceoil.** Ar nós gníomhaíochtaí saibhrithe (*féach thuas*), féadfaidh tionscadail shonracha a reáchtáiltear ar feadh tréimhse ghearr ama (e.g. cláir 6-8 seachtaine) agus a fhreastalaíonn ar leasanna ar leith grúpa nó duine aonair tacú le freastal scoile. D'fhéadfadh daltaí áirithe a bheith meallta ag cláir TF ina bhfuil comhábhar teicneolaíoch a mbíonn deacrachtaí acu dul i ngleic leis an gcuraclam foirmiúil nó sa chás go bhféadfadh meascán de scileanna acadúla agus gairme meascán níos oiriúnaí scileanna a sholáthar do roinnt daltaí. Féadtar cláir nó cúrsaí gearra a cheapadh laistigh de scoileanna nó le tacaíocht ó rannóg TFC na Seirbhíse um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí (PDST), mar shampla.
- **Cláir forbartha ceannaireachta.** D'fhéadfadh rannpháirtíocht a bheith i gceist leo seo i ndeiseanna déanta cinntí, bheith faoi stiúir ar ghníomhaíochtaí grúpa agus dul chun cinn a dhéanamh chun tabhairt faoi ról lena mbaineann breis freagrachta (e.g. comhairlí daltaí ar leibhéal iar-bhunscoile, Tionscnamh na Scoileanna Glasa, Comhairle na nÓg agus eagraíochtaí óige). D'fhéadfaí feabhas a chur ar rannpháirtíocht daltaí i mbeatha na scoile, agus d'fhéadfadh tairbhí leantach a bhaint amach trína chur ar chumas daltaí a dtuairim a nochtadh ina scoileanna agus ina bpobail. Ba cheart gach dalta a spreagadh chun dul i ngleic le struchtúir cheannaireachta ina scoileanna agus ina bpobail. D'fhéadfadh go mbraithfeadh daltaí a bhfuil deacrachtaí freastail acu go bhfuil siad dínasetha ó struchtúir cheannaireachta na scoile agus ba cheart do phríomhoidí agus do mhúinteoirí scoile spreagadh a thabhairt dóibh chun páirt a ghlacadh. D'fhéadfadh tairbhe mhór baint le trasnaisc idir scoileanna, seirbhísí óige agus cláir phobail.
- **Scileanna praiticiúla agus gnó agus fiontraíochta a mhéadú** trí Thionscadal na Nuálaithe Sóisialta Óga, Éacht Sóisearach Éireann agus cláir fiontraíochta a reáchtálann eagraíochtaí óige (ar nós an Líonra um Fhiontraíocht a Mhúineadh in Foróige). Ar nós tionscadail teicneolaíochta (*féach thuas*), féadfaidh cláir agus tionscadail a dhíríonn ar scileanna praiticiúla gnó agus fiontraíochta a mhéadú tacú le daltaí a bhféadfadh deacrachtaí a bheith acu dul i ngleic leis an gcuraclam foirmiúil nó sa chás go bhféadfadh meascán de scileanna acadúla agus gairme meascán níos oiriúnaí scileanna a sholáthar do roinnt daltaí. Tacaíonn scileanna praiticiúla gnó agus fiontraíochta le scileanna saoil dalta, agus d'fhéadfaidís tairbhí an-dearfacha a bheith acu don scoil agus d'fhreastal.
- **Cláir scileanna** i limistéir an iompair, na muiníne agus an fhéinmheasa, obair inspreagtha, agus cláir a théann i ngleic le saincheisteanna caidrimh. Tá an caidreamh atá idir folláine dhaltaí agus idirchaidreamh dearfach scoile dea-bhunaithe. D'fhéadfadh go bhfuil deacrachtaí gaolmhara ag daltaí nó grúpaí daltaí, ar dealraitheach a dhéanann drochfhreastal ar an scoil, le hiompar scoile, muinín, féinmheas, dúshlán shóisialta agus mhothúchána, sláinte agus sláintíocht, agus saincheisteanna caidrimh. Féadfaidh cláir a thacaíonn le daoine óga ina bhforbairt shóisialta, mhothúchána agus phearsanta a bheith tairbhiúil agus féadfaidh siad tionchar fabhrach a imirt ar fhreastal scoile. Féadtar cláir a sholáthar laistigh den scoil i rith an lae fhoirmiúil scoile nó trí theagmháil a dhéanamh le grúpaí beaga nó in obair duine ar dhuine. Taispeánadh go bhfuil cláir

ar nós Seiceáil agus Nasc³ ('Check-and-Connect') agus an Clár Athrianaithe⁴ tairbhiúil maidir le tacú le daoine óga. D'fhéadfadh tairbhe mhór baint le trasnaisc idir scoileanna, seirbhísí óige agus cláir phobail.

- **Meantóireacht a sholáthraíonn duine fásta tacúil agus suntasach.** Taispeánadh go mbaineann roinnt tairbhí leis an gcaidreamh idir duine fásta suntasach amháin agus duine óg, lena n-áirítear idirchaidreamh níos fearr leis an scoil. Féadfaidh tacaíocht mheantóireachta a thabhairt do dhaltáí a dhéanann drochfhreastal ar an scoil a bheith tairbhiúil, go háirithe nuair is féidir le tréimhse de thacaíocht agus d'aird thiomnaithe gabháil ar dhaltáí atá thíos le dúshláin ina saol chun tabhairt faoi. Féadtar tabhairt faoi thacaíocht mheantóireachta ar roinnt bealaí, lena n-áirítear meantóireacht idir duine fásta agus dalta, cláir chúntóirí (e.g. tacaíonn daltaí níos sine sa scoil le daltaí níos óige) nó piarmheantóireacht idir daltaí agus oibrí deonach nó duine óg i gcláir ar nós *Deartháir Mór*, *Deirfiúr Mhór* atá á reáchtáil ag Foróige. Féadfaidh cláir mheantóireachta a bheith gearrthéarmach nó níos fadtéarmaí, ag brath ar riachtanais an dalta.

7.5 LUAÍOCHT A SHOLÁTHAR DO DHEA-FHREASTAL

Ceanglaíonn Alt 22(2)(a) den Acht Oideachais (Leas), 2000 ar gach scoil chun luaíocht a bhronnadh ar dhaltáí a bhfuil taifid mhaithe freastail acu mar chuid dá Straitéis Freastal Scoile. Cur chuige a mbaintear úsáid idirnáisiúnta as is ea dea-fhreastal a cheiliúradh agus luaíocht a thabhairt air agus caitheann scoileanna leis, go ginearálta, mar bhealach chun freastal a chur chun cinn. Féadtar scéimeanna luaíochta a úsáid chun dreasachtaí a thairiscint don scoil iomlán, grúpaí ranga nó do dhaltáí aonair mar chuid de chur chuige pleanáilte i leith cosc a chur ar dhrochfhreastal nó luath-idirghabháil a dhéanamh. Ba cheart córais luaíochta a úsáid le machnamh lena chinntiú nach ndéantar gnáthamh díobh agus nach n-éiríonn siad neamhéifeachtach. San áireamh thíos tá roinnt leideanna maidir le **luaíochtaí a úsáid chun patrúin freastail a inspreagadh**:

- Is éifeachtaí a bhíonn dreasachtaí freastail nuair a bhíonn siad mar chuid de chur chuige cuimsitheach scoile uile lena n-áirítear obair sprioctha le daltaí ag a bhfuil dúshláin níos suntasaí maidir le freastal.
- Ba cheart go mbeadh dreasachtaí mar chuid de chultúr ar fud na scoile go léir a chruthú agus béim a leagan ar luach a léiriú ar fhreastal.
- Ní gá go mbíonn dreasachtaí costasach. Féadfaidh luaíochtaí simplí cabhrú chun daltaí a inspreagadh chun feabhas a chur ar fhreastal, lena n-áirítear, mar shampla, aitheantas ó phiaraí, thuismitheoirí agus ón scoil trí dheimhniúcháin, chairteacha freastail, nóta a sheoltar abhaile chun freastal agus tionóil fheabhsaithe a aithint.
- Anuas air sin, bíonn luaíochtaí fíor-éifeachtach chun daltaí a inspreagadh, ar nós duaiseanna freastail ag bronnadh duaiseanna scoile, iontráil i gcrannchur, am breise sosa nó am a bhronnadh saor ó obair bhaile.
- Ba cheart luaíochtaí a oiriúnú do chohórt féin na scoile agus ar bhealach bríoch maidir leis na daltaí.
- Ba cheart do scoileanna machnamh a dhéanamh ar iarraidh ar dhaltáí cad a shíleann siad

3 Féach <http://www.attendanceworks.org/what-works/multi-site-programs/minneapolis/>

4 Féach http://www.nbss.ie/sites/default/files/publications/emotional_lit_resources_proofed_cu.pdf

atá i gceist le dreasacht bhríoch.

- Leagann clár fógraí tiomnaithe scoile nó ranga ar a bhfuil liosta de na buaichphointí iomlána freastail béim ar conas a léiríonn an scoil luach ar fhreastal.
- Féadtar iomaíocht idir-ranga a úsáid chun freastal feabhsaithe a spreagadh, agus féadtar luaíocht a bhronnadh ar an rang ina bhfuil an freastal míosúil is fearr nó an freastal míosúil is mó atá feabhsaithe.
- Is tábhachtach cumarsáid a dhéanamh le tuismitheoirí agus iad a thabhairt san áireamh sa chlár dreasachta freastail.

7.6 NAISC A CHRUTHÚ LE SCOILEANNA EILE, LE HEAGRAÍOCHTAÍ ÓIGE AGUS LE HEAGRAÍOCHTAÍ ÁITIÚLA

Naisc le scoileanna áitiúla eile

Ceanglaíonn an tAcht Oideachais (Leas), 2000 ar scoileanna chun dlúthnaisc a chothú le scoileanna eile ina limistéir agus chun na deiseanna a fhiosrú chun oibriú as lámh a chéile chun iompar agus freastal dearfach a spreagadh (Alt 22(d), (e) agus (f)). Tugann na forálacha seo na féidearthachtaí le fios a bhaineann le cur chuige ceantarbhunaithe i leith freastail, trína ndéanann scoileanna, trí chomhoibriú le chéile agus le heagraíochtaí pobail, an teachtaireacht a atreisiú don phobal faoi fhreastal scoile, cabhair a thabhairt do dhíriú áitiúil a chruthú ar dhea-fhreastal agus eolas cleachtais a roinnt faoi fhadhbanna agus réitigh araon.

I measc samplaí de chomhoibriú ina dtéann scoileanna i ngleic ar leibhéal ceantair, tá an méid a leanas:

- bunscoileanna agus iar-bhunscoileanna ag oibriú le chéile chun tacú le freastal daltaí san aistriú ó bhunscoil go hiar-bhunscoil;
- líonraí príomhoidí ag oibriú ar chomhchur chuige chun feasacht a mhúscailt faoin tábhacht a bhaineann le freastal, freastal a chur chun cinn agus taithí chleachtais a roinnt;
- teagmhálacha le gnólachtaí agus le seirbhísí áitiúla chun feasacht a mhúscailt faoin ngá atá le custaiméirí atá in aois scoile a dhíspreagadh i rith an lae scoile;
- comhoibrithe maidir le hiompar i gceantair thuaithe;
- comhairliúchán agus forbairt a dhéanamh ar chomhchláir le heagraíochtaí óige agus le soláthraithe eile ábhartha seirbhíse deonacha agus pobail chun tacú le freastal scoile (*féach ar an gCás-Staidéar ‘Gníomh an Phobail Áitiúil’*);
- idirchaidreamh a dhéanamh le grúpaí áitiúla a thacaíonn le grúpaí mionlaigh sa cheantar;
- pobail a spreagadh a bheith feasach ar an tábhacht a bhaineann le freastal scoile agus chun an méid is féidir leo a dhéanamh chun dea-fhreastal a chur chun cinn;
- comhphleanáil laethanta saoire scoile a dhéanamh chun tacú le freastal na teaghlach ina bhfuil leanaí atá ag freastal ar scoileanna éagsúla áitiúla.

Naisc le heagraíochtaí áitiúla óige agus eagraíochtaí áitiúla eile

Anuas air sin, tá ar Bhoird Bhainistíochta naisc a chothú le heagraíochtaí óige agus le haon eagraíochtaí áitiúla eile a bhféadfadh a n-obair rannpháirtíocht agus freastal a spreagadh, agus chun comhairliúchán a dhéanamh leis na comhlachtaí seo faoi chomhchláir fhéideartha. Ceist a bheidh ann nach mór do gach scoil a fhiosrú cén tacaíocht is féidir a shlógadh ón bpobal áitiúil.

Ceanglaíonn Alt 22(2)(d)(ii) den Acht Oideachais (Leas), 2000 go sainráite ar scoileanna chun naisc a chruthú lena seirbhísí áitiúla óige mar mheán chun tacú le dea-fhreastal scoile.

D'fhéadfadh seirbhísí óige a bheith éagsúil i limistéir éagsúla. Ba cheart do phearsanra na scoile naisc a fhorbairt leis na soláthraithe áitiúla seirbhís óige agus bheith feasach ar cad atá ar fáil sa limistéar dá ndaltaí. Den chuid is mó cuirtear seirbhísí óige ar fáil do gach duine óg, trí sholáthar grúpa nó soláthar aonair.

- **Gach duine óg:** Soláthraíonn cumainn áitiúla óige seirbhísí cineálacha óige do gach duine óg sa scoilcheantar. Beidh cláir chaifé óige agus cheannaireachta, shaoránachta nó fiontraíochta ar fáil do dhaoine óga i roinnt ceantar, chomh maith. Anuas air sin, tá fóram óige i go leor ceantar nó éascaíonn na ceantair rannpháirtíocht daoine óga i gComhairle na nÓg (an chomhairle áitiúil óige, faoi choimirce an údaráis áitiúil agus a ghníomhaíonn mar fhóram comhairliúcháin do dhaoine óga maidir le ceisteanna áitiúla).
- **Grúpa:** Féadfaidh seirbhísí óige oibriú le grúpaí daoine óga maidir le hábhair shonracha, ar nós feasachta ar dhruaí, sláinte ghnéis nó iompar ciontaithe. Féadfaidh siad soláthar a dhéanamh d'fhóram sábháilte do dhaoine óga chun eolas a fháil agus chun ceisteanna a imríonn tionchar ar a saol a phlé. Sa chás go bhfuil scoileanna aireach ar shaincheisteanna ar leith dá ndaltaí, féadfaidh an tseirbhís áitiúil óige a bheith in ann clár a fhorbairt atá saincheaptha don riachtanas ar thráth ar leith.
- **Aonair:** D'fhéadfadh roinnt daoine óga lagscileanna sóisialta a léiriú nó a bheith thíos le deacracht le gné ar leith dá saol, ar féidir leo tionchar suntasach a imirt ar a rannpháirtíocht san oideachas agus d'fhéadfadh iompar dul i riosca, iompar dúshlánach nó easpa inspreagtha a bheith mar thoradh air seo. Tacóidh obair spriocdhírithe óige le duine óg chun a láidreachtaí agus a laigí a shainaithint, agus cabhrú leo chun iompair nua a fhorbairt a chuirfidh ar a gcumas acu chun rannpháirtíocht níos fearr a dhéanamh i mbeatha a scoile agus a bpobail.
- Déanann **Cláir shonracha**, ar nós Thionscadail Athstiúrtha Óige an Gharda Síochána freastal agus gnóthachtáil scoile a shainaithint mar phríomhtháscaire riosca maidir le hathchiontú. D'fhéadfadh sé a bheith an-tairbhiúil go mbíonn dlúthnaisc ag na cláir seo le pearsanra scoile lena chinntiú go n-aistrítear na hathruithe iompair atá á bhforbairt sa suíomh obair óige trasna chuig suíomh na scoile.

Gníomhaíocht an Phobail Áitiúil: Cás-Staidéar

Sa bhliain 2008, stiúir Comhpháirtíocht Cheantar Bhaile Munna /An Halla Bháin meitheal ón bpobal ar fad le tionscnamh gníomhaíochta pobail a fhorbairt chun leibhéil freastail scoile a fheabhsú i mBaile Munna. D'fhreastail 48 nduine aonair a bhí ag feidhmiú ar son 31 eagraíocht leasmhara ar an gcéad chruinniú. Bhí ionadaithe ó scoileanna sa cheantar agus raon leathan gníomhaireachtaí pobail /deonacha agus reachtúla eile a bhíonn ag obair i mBaile Munna páirteach sa mheitheal, agus bhí siad go léir den tuairim go mbaineann fadhb an fhreastail scoile leo ar fad agus go bhfuil freagra comhoibríoch ag teastáil ina leith.

Chomhaontaigh an mheitheal sraith de sheacht mbeart agus ainmníodh gníomhaireachtaí ceannais agus eagraíochtaí comhpháirtíochta do gach beart, bunaithe ar na scileanna agus na hacmhainní is feiliúnaí. I measc na mbeart bhí:

- feachtas feasachta pobail;
- freastal scoile a chur chun cinn laistigh de na scoileanna;
- dul i gcomhairle le daoine óga;
- treoirínte le haghaidh tuismitheoirí maidir le leanaí a bheith as láthair ón scoil de bharr tinnis choitianta a bhíonn ar leanaí.

Rinne Burtenshaw Kenny Associates measúnú ar an tionscnamh sa bhliain 2012. Is léir ó na torthaí go dtí seo go bhfuil ag éirí leis an tionscnamh seo. I measc na dtorthaí rithábhachtacha a baineadh amach tar éis don tionscnamh a bheith ar siúl ar feadh dhá bhliain tá:

- Léiríonn an chomparáid ó bhliain go bliain gur tháinig laghdú ar an ráta asláithreachta 20 lá nó níos mó a léiríonn 'ráta drochfhreastail' ó bhonnlíne 30.5% roimh an tionscnamh go dtí 26.6% tar éis Bhliain a hAon den tionscnamh, agus ansin go dtí 24.7% tar éis Bhliain a Dó den tionscnamh.
- Freastalaíonn níos mó leanaí i mBaile Munna ar scoil ar bhonn níos minice, agus tá níos lú leanaí sa chatagóir 'drochfhreastail'. Tá an chuma ar an scéal go leanfaidh an treocht sin ar aghaidh sna blianta atá romhainn, de bharr na dtacaíochtaí atá i bhfeidhm, toisc go bhfuil méaduithe fós le feiceáil.
- Freastalaíonn leanaí i mBaile Munna ar scoil níos minice ná a leithéid i gceantair eile atá faoi mhíbhuntáiste. Tá na rátaí drochfhreastail i mBaile Munna tar éis don tionscnamh a bheith ar siúl ar feadh dhá bhliain beagnach mar an gcéanna leis an ráta le haghaidh scoileanna eile atá faoi mhíbhuntáiste (24.7% i gcomparáid le 24.3%), cé go mbíodh an ráta i bhfad níos airde ná ráta na scoileanna eile faoi mhíbhuntáiste (30.5% a bhí san fhigiúr bonnlíne le haghaidh Bhaile Munna roimh an tionscnamh). Léiriú dearfach atá sa mhéid sin ar a bhfuil bainte amach ag an tionscnamh thar amfhráma dhá bhliain.
- Tá feabhas mór tagtha ar rátaí freastail cailíní ón Lucht Siúil ó Bhliain a hAon go dtí Bliain a Dó den tionscnamh.
- Tá laghdú mór tagtha ar an ráta drochfhreastail i gcás buachaillí ón Lucht Siúil i rith an tionscnaimh, ó bhonnfhigiúr an-ard is é sin 58.3% de bhuachaillí ón Lucht Siúil a bheith as láthair ón scoil ar feadh níos mó ná 20 lá go dtí 34.9% i mBliain a Dó den tionscnamh.

8. FREAGRA A THABHAIRT AR DHROCHFHEASTAL

8.1 FREAGRAÍ AR DHROCHFHEASTAL

In ainneoin iarrachtaí móra na scoileanna, ní mór aird níos mó a thabhairt ar dhaltaí áirithe ionas nach dtiocfaidh patrúin drochfhreastail chun cinn. Féadfaidh córas monatóireachta freastail na scoile aird a tharraingt ar dhaltaí ar leith, ar ghrúpa sa rang nó ar fhoghrúpa eile daltaí ina bhfuil fadhb maidir le drochfhreastal ag teacht chun cinn. Beidh idirghabhálacha ag teastáil i gcás na ndaltaí sin anuas ar na straitéisí sin atá dírithe ar fhreastal maith scoile a chur chun cinn i measc phobal na scoile ar fad. Má bhíonn faisnéis thráthúil chruinn ar fáil, bíonn scoil in ann beart a dhéanamh go tapa chun idirghabháil a dhéanamh sula mbunaítear drochnós ó thaobh freastal scoile de. Is féidir freagairt trí pháirt a ghlacadh i gclár tacaíochta ar leith nó trí obair duine le duine, nó trí mheascán den dá chur chuige sin.

I measc na bhfreagairtí tá:

- obair a dhéanamh le grúpaí nó le daoine aonair a bhféadfadh tacaíocht bhreise a bheith ag teastáil uathu;
- cineálacha cur chuige sa scoil uile a chur in oiriúint do riachtanais grúpaí nó daoine aonair;
- dul i mbun pléite le daltaí agus le tuismitheoirí go luath;
- leas a bhaint as próisis laistigh den scoil chun tacaíocht ar bhonn aonraic a chur ar fáil;
- leas a bhaint as próisis tacaíochta ilghníomhaireachta atá faoi cheannas na scoile;
- cásanna a tharchur chuig Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla;
- spéis daltaí a chothú arís.

8.2 GRÚPAÍ NÓ DAOINE AONAIR A D'FHÉADFADH GÁ A BHEITH ACU LE TACAÍOCHT BHREISE

Tá na daltaí seo a leanas i measc na ndaltaí a d'fhéadfadh a bheith i mbaol mór ó thaobh fadhbanna freastail scoile a fhorbairt:

- daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu;
- daltaí a bhfuil riachtanais sláinte acu;
- daltaí a ndearnadh tromaíocht orthu⁵;
- daltaí a bhfuil deacrachtaí mothúchána nua nó iompair acu;
- daltaí nach bhfuil spéis acu sa churaclam;
- daltaí ón Lucht Siúil, ó phobal na Romach;
- daltaí atá gan dídean.
- Daltaí ata ag iarraidh teamainn nó ag cur fúthu in Ionad Soláthar Díreach

⁵ Sa *Phlean Gníomhaíochta ar an mBulaíocht* ón Roinn Oideachais agus Scileanna (2013), leagtar béim ar an gcaoi go bhfuil baol níos mó ann go ndéanfar tromaíocht ar dhaltaí áirithe i gcomparáid leis an ngnáthdhalta. I measc na ngrúpaí leochaileacha, tá, leanaí agus daoine óga faoi mhíchumas, leanaí ó ghrúpaí mionlaigh eitnigh agus ó ghrúpaí imirceach, leanaí agus daoine óga den Lucht Siúil, daoine óga Leispiacha, Aeracha, Déghnéasacha agus Trasinsneacha (LGBT), agus na daoine sin a gcreidtear ina leith gur daoine LGBT iad, agus leanaí a bhfuil creideamh mionlach acu.

- Daltaí atá leispiach, aerach, déghnéasach nó trasinscneach;
- Daltaí atá in ionaid chúraim mhalartaigh (e.g. ionad cónaithe, cúram altrama);
- cúramóirí óga nó tuismitheoirí óga;
- daltaí a raibh drochthaithí ag a dtuismitheoirí ar scoil;
- daltaí ó theaghlaigh ina raibh drochfhreastal scoile i gceist;
- daltaí ó phobal nó ó theaghlach atá díothach ón taobh sóisialta de.

8.3 CUR CHUIGE NA SCOILE UILE A CHUR IN OIRIÚINT DO RIACHTANAIS GHRÚPAÍ NÓ DAOINE AONAIR

Bunaithe ar an múnla agus ar an gcreatlach Freagartha ar Idirghabháil (*féach Caibidil 2*) agus aird á tabhairt ar an leibhéal riachtanais, ba cheart roinnt mhaith gnéithe den chur chuige sa scoil uile i leith freastal scoile (*féach Caibidil 4*) a chur in oiriúint le tacú le grúpaí nó le daoine aonair leochaileacha. Ina measc tá:

- **Aistriú agus clocha míle.** Aird ar leith a thabhairt ar fhreastal scoile i measc daltaí atá i mbun aistrithe chuig an scoil/ón scoil (e.g. ón luathoideachas go dtí an bhunscoil, ón mbunscoil go dtí an iar-bhunscoil, ón tsraith shóisearach go dtí an tsraith shinsearach, nó ó bhliain amháin go bliain eile).
- **Monatóireacht ar fhreastal scoile.** Leas a bhaint as córas rianaithe agus monatóireachta na scoile ar fhreastal le seiceáil rialta a dhéanamh ar fhreastal scoile daltaí leochaileacha agus idirghabháil a dhéanamh má thagann patrúin drochfhreastail chun cinn.
- **Spriocanna.** Leas a bhaint as spriocanna sonracha a bhaineann le freastal scoile i gcás daltaí ar leith.
- **Socrú amchláir.** Gníomhaíochtaí a thacaíonn níos mó le daltaí a sholáthar (e.g. spórt, ceol, drámaíocht) agus gníomhaíochtaí (e.g. drámaí agus seónna scoile) a shocrú ar an amchlár le linn tréimhsí baoil.
- **Córas luaíochtaí.** Breathnú ar an gcaoi go bhféadfaí córas luaíochtaí agus atreisithe do fhreastal scoile a úsáid chun daoine ar leith nó grúpaí daltaí a ghríosú agus a spreagadh.
- **An Curaclam.** Deiseanna chun an curaclam a dhifreáil agus a chur in oiriúint do riachtanais grúpaí ar leith nó daoine aonair.
- **Úsáid a bhaint as gníomhaíochtaí seach-churaclaim.** Gníomhaíochtaí ar leith a shainaithint a d'fhéadfadh rannpháirtíocht agus freastal scoile a ghríosú agus a spreagadh.
- **Naisc le grúpaí óige agus pobail.** D'fhéadfadh acmhainní pobail ar nós grúpaí tacaíochta an Lucht Siúil, grúpaí um chearta imirceach, grúpaí eaglaise, grúpaí pobail, eagraíochtaí míchumais, eagraíochtaí tacaíochta agus leasa a bheith in ann tacaíochtaí i leith freastal scoile a thairiscint. Ba cheart do scoileanna féachaint leis an leas is mó is féidir a bhaint as acmhainní pobail den sórt sin, i gcomhpháirtíocht le daltaí agus lena dteaghlaigh.

8.4 IDIRPHLÉ LUATH LE TUISMITHEOIRÍ AGUS LE MIC LÉINN

Idirphlé luath le tuismitheoirí

Ceanglaítear le halt 22(2)(c) den Acht Oideachais (Leas), 2000 go ndéanfaidh scoileanna gach iarracht chun teagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí nuair a thagann fadhbanna freastail scoile chun cinn agus go gcomhoibreoidh siad leo chun iarracht a dhéanamh tuiscint a fháil ar na himthosca laistigh den scoil agus/ nó lasmuigh di a dhéanann difear do chúrsaí freastail scoile.

Tosca a mbíonn Tionchar acu ar Rannpháirtíocht Tuismitheoirí le Saincheisteanna Freastail

Féadfaidh dearcaí nó saincheisteanna na dtuismitheoirí féin deacrachtaí a chruthú maidir le dul i dteagmháil leis an scoil agus oibriú i gcomhpháirtíocht léi chun fadhbanna freastail atá ag teacht chun cinn a réiteach. D'fhéadfadh cúnamh a bheith ag teastáil ó roinnt tuismitheoirí le dul i ngleic le deacracht atá ag a leanbh agus ba cheart do scoileanna bheith ar an eolas agus íogair faoi na tosca a mbíonn tionchar acu ar theagmháil tuismitheora.

Sa taighde a rinne Dalziel agus Henthorn (2005) aithníodh leibhéil éagsúla rannpháirtíochta a d'fhéadfadh a bheith ag tuismitheoirí, lena n-áirítear:

- Tuismitheoirí nó cúramóirí a dhéanann an-iarracht le dul i ngleic le drochfhreastal;
- Tuismitheoirí nó cúramóirí a deir go mbraitheann siad nach bhfuil sé ar a gcumas dul i ngleic le drochfhreastal;
- Tuismitheoirí nó cúramóirí ar chosúil go bhfuil siad róchosantach faoina bpáiste nó ag braith air nó uirthi;
- Tuismitheoirí nó cúramóirí atá ar nós cuma liom maidir le dul i ngleic le drochfhreastal nó nach bhfuil fonn orthu bheith i dteagmháil leis an scoil ná le gairmithe tacaíochta eile.

Tá sé ríthábhachtach dul i mbun pléite le tuismitheoirí go luath chun a chinntiú nach leanann drochfhreastal scoile ar aghaidh. Tá na bealaí seo a leanas i measc na mbealaí trínar féidir an méid sin a dhéanamh:

- I gcásanna ina bhfuil patrúin drochfhreastail nó moille ag teacht chun cinn, ba cheart don mhúinteoir ranga/do cheann na bliana labhairt leis an tuismitheoir le teacht ar an gcúis, agus béim a leagan ar an dochar a dhéantar do dheiseanna foghlama an pháiste má bhíonn an páiste déanach nó má bhíonn rátaí drochfhreastail acu. B'fhéidir go gcabhródh sé dá gcuirfí an tuismitheoir ar an eolas faoin méid a chaill an páiste sa rang le linn dó nó di a bheith as láthair.
- Ba cheart tús a chur le comhfhreagras neamhfhoirmiúil le tuismitheoirí trí ghlaonna fóin

nó litreacha, nó trí chuireadh a thabhairt do na tuismitheoirí teacht ag cruinniú chun cúrsaí drochfhreastail agus an fhreagracht atá ar na tuismitheoirí a phlé.

- Ba cheart litreacha caighdeánacha, a chaithfear a fhreagairt, a chur chuig tuismitheoirí nuair a bhíonn an páiste as láthair ar feadh líon áirithe laethanta. Nuair a dhéantar cumarsáid i scríbhinn ba cheart a bheith san airdeall faoi dhúshláin litearthachta agus teanga na dtuismitheoirí.
- In aon chumarsáid scríofa den sort sin níor cheart do scoileanna dearmad a dhéanamh go bhféadfadh dúshláin litearthachta agus teanga a bheith le sárú ag na tuismitheoirí.
- Is féidir le scoileanna, trí theagmháil a dhéanamh le tuismitheoirí, tuiscint a fháil ar an gcaoi gur féidir cúrsaí sa bhaile dul i bhfeidhm ar fhreastal scoile. Má bhíonn an scoil ar an eolas faoin gcomhthéacs sa bhaile, cinnteofar go mbeidh an scoil in ann cumarsáid a dhéanamh ar chaoi dhearfach le cabhrú chun freastal scoile a fheabhsú.
- Is cabhair é má iarann scoileanna ar thuismitheoirí cén tacaíocht a theastaíonn uathu chun a chinntiú gur féidir lena bpáiste freastal ar scoil. Má thacaítear i gceart leis an teaghlach, cothófar muinín níos mó as an gcóras oideachais, as a dtiocfaidh rannpháirteachas níos mó leis an scoil agus freastal scoile níos fearr.
- Ba cheart spriocanna freastail i leith freastal níos fearr a leagan síos i gcomhar le tuismitheoirí agus monatóireacht a dhéanamh orthu in éineacht leo.
- Sa chás go mbíonn feabhsuithe le sonrú, ba cheart litir nó ríomhphost a chur chuig tuismitheoirí ina n-aithnítear na feabhsuithe. I gcás nach mbíonn aon fheabhsuithe le feiceáil, ba cheart don scoil gníomhú agus iarracht a dhéanamh a cuid tiomantais a dheimhniú arís.

I gcás nach mbíonn aon fheabhas le feiceáil ar fhreastal scoile, ba cheart don scoil na tuismitheoirí a chur ar an eolas faoina gcuid oibleagáidí dlíthiúla faoin Acht Oideachais (Leas), 2000 agus faoin dóchúlacht go gcuirfear an cás ar aghaidh chuig Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla.

Idirphlé luath le daltaí

Sula dtéann freastal scoile in olcas, cabhróidh rannpháirteachas báúil le daltaí a bhfuil fadhbanna freastail acu nó a d'fhéadfadh fadhbanna freastail a bheith acu chun nach rachaidh fadhb freastail chun donais. Ba cheart d'fhoireann scoile a seacht ndícheall a dhéanamh chun tuiscint a fháil ar na bunchúiseanna le páistí a bheith as láthair ón scoil (e.g. breoiteacht, tromaíocht, modhanna múinteoireachta curaclam míchuí) agus freagairt dóibh. Ba cheart don mhúinteoir ranga/do cheann na bliana éisteacht le cúraimí na ndaltaí agus freagairt dóibh go leochaileach, agus an ról lárnach a bhíonn ag na daltaí iad féin a aithint ó thaobh teacht ar réitigh ar a bhfadhbanna freastail féin. Beidh tionchar ag aois agus tuiscint an mhic léinn ar an gcumarsáid sin.

8.5 LEAS A BHAIN AS PRÓISIS INMHEÁNACHA NA SCOILE CHUN TACAÍOCHTAÍ AONAIR A CHUR AR FÁIL

Mar chuid den fhreagra ar dhrochfhreastal leanúnach, b'fhéidir go mbeidh sé riachtanach foireann scoile, daltaí agus tuismitheoirí ábhartha a thabhairt le chéile chun plan saincheaptha a fhorbairt do dhaltá. Is féidir tabhairt faoin obair sin mar chuid d'obair na Foirne Tacaíochta don Scoil nó na Foirne Tacaíochta do Dhaltá. I gcás ina mbíonn rochtain ag scoileanna ar an gClár Teagmhála Scoile-Baile agus Pobail agus ar an gClár Críochnaithe Scolaíochta, beidh deiseanna breise ann chun tacú le tuismitheoirí agus le daltaí. Sa chás go mbíonn riachtanais chasta ag daltaí nó sa chás nár éirigh le tacaíochtaí gasta nó aon uaire, ba cheart glacadh le cur chuige planáilte ar bhonn aonraic⁶.

Is féidir roghchlár na n-idirghabhálacha agus na glár atá ag an scoil chun freastal maith a chur chun cinn i measc na ndaltaí ar fad (*féach Caibidil 5*) a chur in oiriúint agus a shaincheapadh le dul i ngleic le fadhb freastail dalta ar leith. Beidh deis níos fearr ann go n-éireoidh leo dul i ngleic le fadhbanna freastail má aimsítear idirghabháil a oireann do chaitheamh aimsire an dalta.

Ba cheart leas a bhaint as **creatlach réitithe fadhbanna** chun plan freastail dalta ar leith a ullmhú. Tá creatlach measúnaithe ar fáil ar shuíomh Gréasáin Tusla (*féach www.tusla.ie/uploads/content/Educational_Welfare_Service_Assessment_Framework.docx*) chun cabhrú le scoileanna tuiscint níos fearr a fháil ar na fadhbanna a thagann chun cinn maidir le freastal scoile. Ar na céimeanna a d'fhéadfaí a ghlacadh ina leithéid de chreat tá:

- **Tuiscint a bheith agat.** Bailigh faisnéis. Bíodh tuiscint agat ar an gcomhthéacs agus ar na tosca a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do fhreastal scoile trí chúrsaí a phlé leis an dalta (ag brath ar aois agus ar aibíocht), leis na tuismitheoirí agus le baill foirne.
- **Pleanáil.** Tabhair smaointe faoi réitigh fhéideartha ina gcuirtear na cúiseanna leis an drochfhreastal i gcuntas. Ullmhaigh plan comhaontaithe, atá curtha in oiriúint do riachtanais an dalta, leis an dalta agus leis na tuismitheoirí.
- **Beart a dhéanamh.** Leag síos spriocanna freastail don dalta, socraigh amfhráma agus socraigh freagrachtaí as na bearta sa phlean, lena n-áirítear cén duine a dhéanfaidh monatóireacht agus a choinneoidh taifead ar dhul chun cinn an phlean. Ar deireadh thiar thall, cuir an straitéis chomhaontaithe i bhfeidhm ar bhonn comhsheasmhach.
- **Athbhreithniú a dhéanamh.** Athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn agus measúnú a dhéanamh ar thionchar agus éifeachtúlacht na hidirghabhála. Athraigh an plan más gá i bhfianaise dul chun cinn a dhéantar nó drochfhreastail leanúnaigh.

⁶ Is féidir treoirilínte na Seirbhíse Tacaíochta d'Oideachas Speisialta (STOS) agus an tacaíocht a chuirtear ar fáil do mhúinteoirí agus do scoileanna chun planáil do riachtanais an dalta aonair a fháil ag <http://www.sess.ie>. Féach freisin ar dhoiciméad na Seirbhíse Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais (NEPS) maidir le Comhad Tacaíochta do Mhic Léinn ag <http://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Services/National-Educational-Psychological-Service-NEPS-/Student-Support-File-Guidelines.pdf>

8.6 LEAS A BHAIN AS PRÓISEAS TACAÍOCHTA Ó ROINN GNÍOMHAIREACHTAÍ FAOI STIÚIR NA SCOILE

Tharlódh gur léir ón gcúis le drochfhadhb an dalta ó thaobh freastal scoile de gur gá tacaíocht a thabhairt don dalta, don teaghlach agus don scoil ó raon gníomhaireachtaí. I gcúinsí den sórt sin, tá fianaise láidir ann a léiríonn an tionchar a imríonn tacaíocht ó ghníomhaireachtaí laistigh de na seirbhísí tacaíochta oideachais agus lasmuigh díobh agus buntáistí na tacaíochta sin (Nevala *et al*, 2011; Kendall agus Kinder, 2005; Thomas *et al*, 2011). Is ar chineál na ndeacrachtaí atá le sárú ag an dalta agus ag an teaghlach a bhraitheann an cheist i dtaobh cé a bheidh rannpháirteach sa phlean. B'fhéidir gurbh fhiú dul i gcomhairle le seirbhísí tacaíochta na Roinne Oideachais agus Scileanna⁷, lena n-áirítear an tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais (NEPS), an tSeirbhís Náisiúnta Tacaíochta Iompraíochta (NBSS), an Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta (NCSE) nó pearsanra sheachtrach a bhfuil saineolas ar leith acu i leith an cháis.

I measc na gcomhpháirtithe féideartha ó na seirbhísí tacaíochta do leanaí agus na seirbhísí sóisialta i gcoitinne a d'fhéadfadh cabhrú leis an scoil le linn dóibh a bheith ag obair le dalta agus le teaghlach a bhfuil an leibhéal sin tacaíochta ag teastáil uathu, tá Tusla - An Gníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (FSS), Seirbhísí Meabhairshláinte do Leanaí agus d'Ógánaigh, agus eagraíochta leasa leanaí ar nós Barnardos agus an ISPCC.

Ba cheart do scoileanna cur amach a bheith acu ar na heagraíochtaí pobail agus deonacha áitiúla a chuireann tacaíocht ar fáil do dhaoine óga agus dá dteaghlaigh ar fud raon leathan riachtanas. I gcás inar bunaíodh naisc láidre le soláthraithe seirbhíse áitiúla, lena n-áirítear ógeagraíochtaí (féach Caibidil 7), beidh saineolas agus tacaíocht bhreise ag an scoil is féidir leo a úsáid.

Nuair a bheidh fócas comhroinnte agus plean comhaontaithe i bhfeidhm, tacófar le go leor daltaí chun freastal níos fearr a bhaint amach. Is féidir an plean a chur ar leataobh de réir a chéile ansin agus tacú leis an dalta tríd an gcur chuige sa scoil uile a úsáideann an scoil chun freastal maith a chur chun cinn i measc phobal na scoile uile.

8.7 PRÓISEAS FAOI CHEANNAS OIFIGIGH LEASA OIDEACHAIS (OLO): CÁSANNA A THARCHUR CHUIG SEIRBHÍSÍ LEASA OIDEACHAIS TUSLA

Sa chás go mbíonn gach iarracht déanta ag an scoil ach nach dtagann aon fheabhas ar fhreastal, ba cheart an cas a tharchur chuig Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla (féach <http://www.tusla.ie/services/educational-welfare-services/information-for-schools-inc-absence-reporting/download-reporting-documentation/>). Mar chuid den tarchur, iarrfar ar scoil léiriú a thabhairt ar na hiarrachtaí atá déanta acu cheana chun dul i ngleic leis an bhfadhb freastail trí Sheicliosta Réamh-Tharchurtha. Áirítear ar an méid sin riachtanas go mbeidh

⁷ Déanfar an tSeirbhís Tacaíochta Oideachais Speisialta (STOS), an tSeirbhís Náisiúnta Tacaíochta Iompraíochta (NBSS) agus Seirbhís na Múinteoirí Cuartaíochta do leanaí atá bodhar nó leathbhodhar agus do leanaí atá dall nó a bhfuil amharc lag acu (VTSVHI) agus an Chomhairle Náisiúnta um Oideachas Speisialta (NCSE) a ionchorprú sa tSeirbhís Tacaíochta um Chuimsiú nuair a bhunófar é.

an scoil tar éis labhairt, scríobh agus bualadh leis an dalta agus leis na tuismitheoirí chun iarracht a dhéanamh dul i ngleic le fadhb an drochfhreastail. Ba cheart gach idirghabháil atá déanta ag an scoil a thaifeadadh ar an Seicliosta Réamh-Tharchurtha. I gcás scoileanna a bhfuil tacaíochtaí DEIS acu, ba cheart breisluach na n-idirghabhálacha a dhéanann an Clár Teagmhála Scoile-Baile agus Pobail agus an Clár Críochnaithe Scolaíochta a dhoiciméadú freisin mar chuid den phlean idirghabhála comhtháite.

Nuair a fhaigheann siad cás tarchurtha ó scoil, déanfaidh Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla an cás a scagadh agus tabharfaidh siad freagra don scoil. I gcás go ndéantar cás dalta a thabhairt go hOifigeach Leasa Oideachais (EWO), déanfaidh sé nó sí plean a stiúradh chun iarracht a dhéanamh an fhadhb freastail atá ann a réiteach. Tá sé ríthábhachtach go mbeidh an scoil fós rannpháirteach sa phlean ós rud é gurb ar an rannpháirtíocht sin a bheidh réiteach an cháis ag brath. Ag an bpointe seo díreofar ar thriail a bhaint as gach idirghabháil leasa is féidir chun dul i ngleic leis na fadhbanna freastail. I gcás ina mbíonn freastal níos fearr ann, is féidir an plean a chur ar leataobh de réir a chéile agus is féidir leis na daoine atá rannpháirteach ann tacaíocht níos lú a sholáthar, agus ag an am céanna a chinntiú go gcoinneofar an dul chun cinn atá déanta. I gcás go mbíonn fianaise ann nach bhfuil iarrachtaí á ndéanamh ag na tuismitheoirí chun tacú le freastal scoile a bpáiste, breithneofar ionchúiseamh faoin Acht Oideachais (Leas), 2000. Ceanglaítear faoin Acht go mbreithneofar gach cur chuige leasa sular féidir caingean dlíthiúil a thionscnamh i gcoinne tuismitheoir nach bhfuil ag cinntiú go bhfreastalaíonn a bpáiste ar scoil.

8.8 TACÚ CHUN RANNPHÁIRTÍOCHT NA NDALTAÍ A CHOOTHÚ ARÍS

I gcás ina mbíonn dalta tar éis cuid mhór ama a chailleadh, léiríonn torthaí taighde á thábhachtaí atá sé cabhrú le dalta spéis a chothú i bhfoghlaím arís agus breith suas le hábhar atá caillte acu. Mura dtarlaíonn an méid sin, d'fhéadfadh sé go gcuirfí brú breise ar an dalta spéis a chailleadh arís agus go ndéanfaí an dea-obair atá déanta ag an scoil chun cabhrú leis an dalta dul ar ais ar scoil a chur ó mhaith. Má bhíonn dea-chumarsáid ann leis an bhaile cabhróidh sé sin leis an bpróiseas. Is tairbheach an rud é na struchtúir scoile atá ann cheana féin a úsáid le cabhrú le mic léinn ateagmháil a dhéanamh leis an scoil tar éis dóibh a bheith as láthair ar feadh tamaill fhada. I gcásanna ina raibh mac léinn ag freastal ar scoil ospidéal nó a raibh teagasc baile á fháil aige nó aici ba cheart don scoil dul i dteagmháil leis na teagascóirí lena chinntiú go mbeidh an ateagmháil is fearr ag an dalta leis an scoil.

8.9 CUR CHUIGE MAIDIR LE DALTAÍ A CHUR AR FIONRAÍ

Léiríonn taighde atá déanta go bhfuil gaol láidir idir smachtbhannaí scoile (ar nós daltaí a chur ar fionraí) agus freastal scoile (Byrne agus Smyth, 2010). Sna Treoirínte ó NEWB Cód Iompair a Fhorbairt: Treoirínte do Scoileanna (2008b:74) déantar na nósanna imeachta maidir le fionraí agus díbirt a shoiléiriú. Ba cheart go mbeadh scoileanna ar an eolas go

bhfuil ceanglais shoiléire atá orthu i ó thaobh daltaí a chur ar fionraí agus tarraingítear aird ar an ngá go mbreithneoidh scoil an baol go mbeidh drochthorthaí ag cúrsaí fionraí, lena n-áirítear daltaí a bheith ag aireachtáil níos coimhthithe ón scoil, rud a d'fhéadfadh cur leis na fadhbanna freastail. Léirítear sna treoirlínte sin freisin nár cheart daltaí a chur ar fionraí de ghnáth mar gheall ar dhrochfhreastal ná ar mhoille.

8.10 AMCHLÁIR LAGHDAITHE

Ba cheart a thabhairt faoi deara má eisítear mac léinn ar feadh cuid den lá scoile, gur féidir a mheas gur fionraí é sin agus gur cheart an treoir maidir le fionraí a leanúint atá leagtha amach ag an BNLO *Cód Iompair a Fhorbairt: Treoirlínte i gcomhair Scoileanna* (2008b).

Tá foráil in Alt 29 den Acht Oideachais 1998 go bhféadfaidh tuismitheoir achomharc a dhéanamh in aghaidh scoile i ndáil le mac léinn a chur ar fionraí. Dá bhrí sin, níor cheart do scoileanna dearmad a dhéanamh go bhféadfaidh tuismitheoir i gcásanna áirithe achomharc a dhéanamh in aghaidh amchláir laghdaithe faoin bhforáil sin.

9. AN RÁITEAS STRAITÉISE FAOI FHREASTAL SCOILE A ULLMHÚ

9.1 FORLÉARGAS

Tríd an Ráiteas Straitéise i leith Freastal Scoile a ullmhú tugtar deis do scoileanna obair maidir le freastal a neartú agus a chinntiú go mbeidh beartas agus cleachtas freastail na scoile ag teacht le ceanglais Acht 22 (1) den Acht Oideachais (Leas), 2000 (féach Alt 1.1) agus an tAcht Oideachais 1998.

Cuirtear go mór le tasc an Ráitis Straitéise a ullmhú nuair a bhíonn deis ag gach duine de phobal na scoile a gcuid taithí, scileanna agus eolais maidir le cúrsaí freastail a roinnt. Trí obair a dhéanamh le chéile maidir leis an Ráiteas Straitéise bíonn deis ag an scoil:

- cabhrú chun gealltanais comhroinnte a fhorbairt i leith luachanna agus éiteas na scoile;
- féachaint chuige go nglacann gach comhpháirtí i bpobal na scoile freagracht as freastal scoile;
- comhthoil a chothú faoin gcaoi ar fearr freastal maith a chur chun cinn agus leibhéal ard tacaíochta a chinntiú do fhreastal maith scoile.

9.2 RÓIL AGUS FREAGRACHTAÍ MAIDIR LE RÁITEAS STRAITÉISE A ULLMHÚ

Léiríonn Figiúr 4 na páirtithe leasmhara éagsúla a bhfuil baint acu le cur chuige sa scoil uile maidir leis an Ráiteas Straitéise i leith Freastal Scoile a ullmhú.

Pátrún

Tá an Bord Bainistíochta cuntasach don Phátrún agus ní mór dó a chinntí agus a thograí a chur in iúl dóibh (Alt 15(d) den Acht Oideachais (Leas), 2000). D'fhonn a fhreagrachtaí a chomhlíonadh, ba cheart don Bhord a Ráiteas Straitéise a chur faoi bhráid an Phátrúin.

An Bord Bainistíochta

Tá freagracht fhoriomlán ar an mBord Bainistíochta as Ráiteas Straitéise na scoile a ullmhú. Mar aon leis an ról maoirseachta atá aige san obair seo, ba cheart don Bhord ról gníomhach a ghlacadh san obair a bhaineann leis an Ráiteas Straitéise a athbhreithniú agus a fhorbairt. Is faoin mBord atá sé a chinntiú go mbíonn na bearta ar fad is gá chun freastal a chur chun cinn agus a chothú, de réir Threoirlínte Freastail na Scoile, i bhfeidhm agus leagtha amach sa Ráiteas Straitéise. Ba cheart don Bhord an Ráiteas Straitéise a chur i gcrích go foirmiúil roimh é chur faoi bhráid Seirbhísí Leasa Oideachais Tusla go leictreonach ag an seoladh seo a leanas: attendancestrategies@tusla.ie.

Príomhoide na Scoile

Mar cheannaire teagaisc na scoile, is faoin bpríomhoide atá sé, faoi stiúir an Bhoird Bainistíochta, an obair maidir leis an Ráiteas Straitéise a stiúradh agus a threorú. Chinnteodh na freagrachtaí atá ar an bpríomhoide, go díreach nó trí dhualgais a tharmligean, go ndéanfar an obair a chur in iúl, a chomhordú agus a chur i gcrích go cuí.

Múinteoirí agus baill foirne eile

Beidh múinteoirí, i dteannta baill foirne eile a ghlacann páirt go gníomhach i bpobal na scoile, in ann a saineolas gairmiúil a chur ar fáil agus léargas gairmiúil a thabhairt nuair a bheidh an Ráiteas Straitéise á ullmhú. Ba cheart a iarraidh freisin ar chúntóirí Riachtanas Speisialta, ar bhaill den tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais (NEPS), ar bhaill den tSeirbhís Náisiúnta Tacaíochta Iompraíochta (NBSS) nó ar phearsanra tacaíochta scoile eile a bhfuil dlúthchaidreamh oibre acu leis an scoil, a gcuid saineolais a chur ar fáil don obair maidir le freastal.

Daltaí

Bealach ríthábhachtach is ea rannpháirtíocht daltaí san obair maidir leis an Ráiteas Straitéise chun tacaíocht daltaí a mhealladh d'ardleibhéil freastail scoile agus a gcuid smaointe a fháil faoin méid a theastaíonn uathu chun cabhrú leo spéis a chur sa scoil agus freastal uirthi, ionas go gcuirfear ar a gcumas tuiscint níos fearr a fháil ar a thábhachtaí atá sé freastal ar scoil agus a bheith dáiríre faoi fhreagracht as freastal scoile.

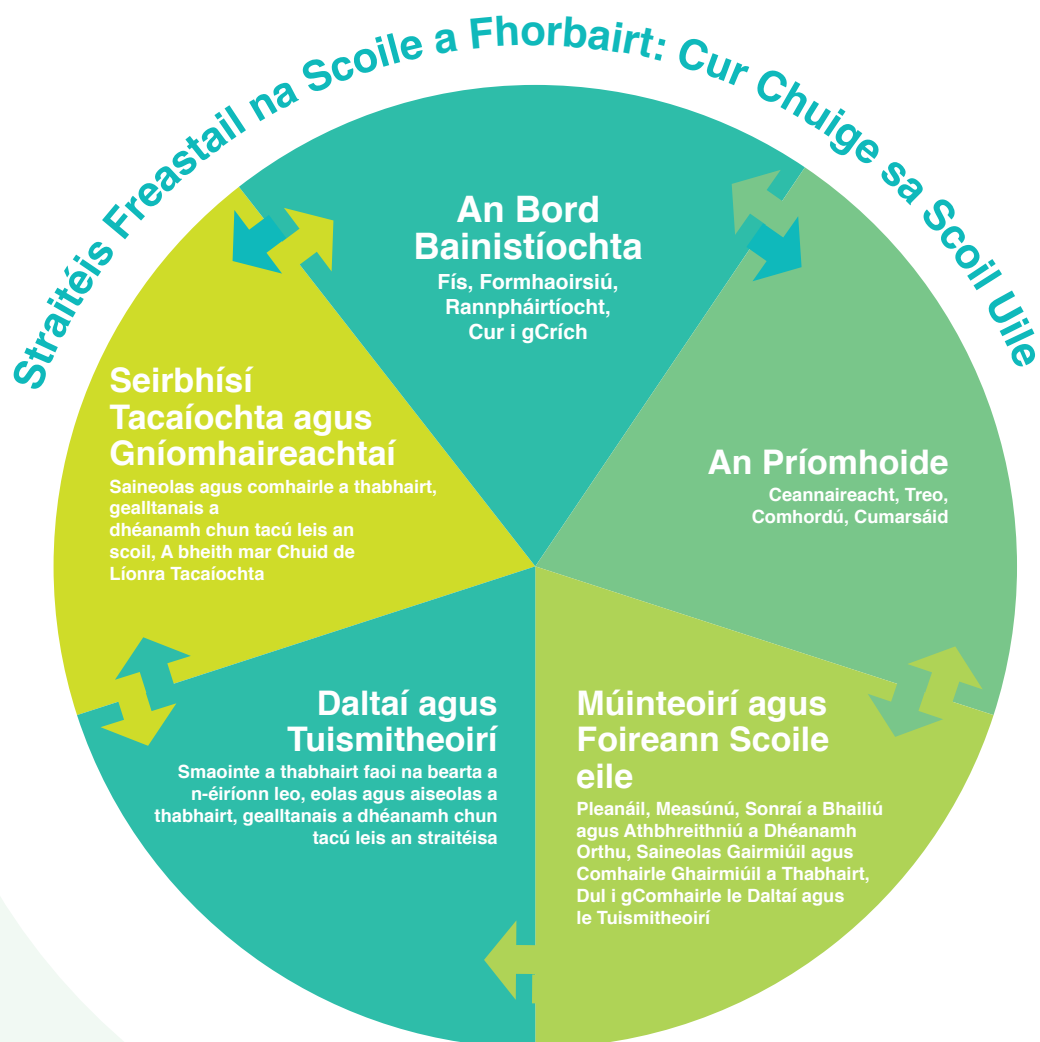
Tuismitheoirí

Tá sé riachtanach go mbeidh tuismitheoirí rannpháirteach san obair maidir leis an Ráiteas Straitéise ionas gur féidir leas a bhaint as a gcuid taithí, a ról agus an fhreagracht atá orthu as freastal a atreisiú, agus feachtas a spreagadh ar a thábhachtaí atá sé freastal ar scoil.

Oifigeach Leasa Oideachais

Is féidir leis an Oifigeach Leasa Oideachais comhairle a chur ar an mBord Bainistíochta faoina gcuid freagrachtaí faoin Acht Oideachais (Leas), 2000 agus faoi dhea-chleachtas maidir leis an Ráiteas Straitéise i leith Freastal Scoile a dhréachtú.

Figiúr 4: Cur chuige na scoile uile maidir le Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a Ullmhú

9.3 RÁITEAS STRAITÉISE A ULLMHÚ

Moltar do scoileanna próiseas féin-mheastóireachta scoile (FMS) a leanúint agus iad ag ullmhú chun ráiteas straitéise faoi fhreastal a cheapadh⁸. Aithnítear i bhFigiúr 5 thíos príomhchéimeanna an phróisis agus cuid de na príomhleideanna a d'fhéadfaí a úsáid chun cabhrú le scoileanna bealaí a scrúdú ina bhféadfaí cúrsaí freastail a fheabhsú. Tá sé i gceist go mbainfidh scoileanna leas as na leideanna agus iad ag cur bailchríoch ar an Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal agus á sheoladh isteach chuig Tusla.

Figiúr 5: Ullmhú an Ráitis Straitéise

Ba cheart go mbeadh na páirtithe leasmhara go léir páirteach	▪ An ndeachamar i gcomhairle le tuismitheoirí? ▪ An ndeachamar i gcomhairle leis an bhfoireann? ▪ An ndeachamar i gcomhairle leis na daltaí? ▪ An ndeachamar i gcomhairle leis an OLO? ▪ An ndeachamar i gcomhairle le grúpaí pobail?
Scrúdaigh an fhianaise	▪ Cad é an ráta freastail atá ann faoi láthair? ▪ An bhfuil pátrúin asláithreachais soiléire ann? ▪ An bhfuil a fhios againn cén fáth a bhfuil drochrátaí tinrimh ag daltaí faoi leith? ▪ An bhfuil ábhar inní ann maidir le poncúlacht na ndaltaí? ▪ An bhfuil inní ann go bhfuil taithí foghlama daltaí ag dul i gcionn ar a bpatrúin freastail?
Ceap Spriocanna SIRIFA, Is é sin le rá, bídís Sonrach Intomhaiste Réalaíoch Indéanta agus Fráma Ama ag baint leo	▪ An spriocanna SIRIFA ár spriocanna? ▪ Ar chuireamar ár spriocanna iúl dár bpáirtithe leasmhara? ▪ An bhfuilimid ag baint an leas is fearr as na teicneolaíochtaí atá ar fáil chun ár spriocanna a leagan amach? ▪ Conas a bheidh a fhios againn má éiríonn linn ár spriocanna a bhaint amach? ▪ An bhfuil naisc idir ár spriocanna tinrimh agus ár spriocanna foriomlána ag éirí as Féin-Mheastóireacht Scoile?
Socraigh na gníomhartha	▪ Cad a dhéanfaimid faoi na rátaí tinrimh foriomlána? ▪ Cad a dhéanfaimid faoi na daltaí a bhfuil an-drochrátaí freastail nó drochphatrúin freastail acu? ▪ Conas is féidir linn poncúlacht na ndaltaí a fheabhsú? ▪ An gá gnéithe dár dteagasc a scrúdú chun tinreamh a fheabhsú? ▪ An bhfuil rudaí ar féidir linn a dhéanamh chun na daltaí a spreagadh chun foghlaim níos fearr? ▪ An féidir linn obair i ndlúth-chomhpháirtíocht le grúpaí pobail nó le daoine eile chun tinreamh a fheabhsú? ▪ An bhfuil ár ráiteas straitéise scríofa againn? ▪ Cad iad na critéir atá againn maidir le rath a bheith orainn?

⁸ Féach <http://schoolself-evaluation.ie/> chun breis sonraí a fháil.

Déan monatóireacht ar na gníomhartha

- Cé atá chun monatóireacht a dhéanamh ar na gníomhartha comhaontaithe?
- Cén chaoi a ndéanfaidh siad monatóireacht orthu?
- Cén chaoi a gcuirfidh siad dul chun cinn nó dúshláin in iúl.
- Ar chuireamar na hacmhainní ar fáil is gá chun go dtarlódh sé sin?
- Cén chaoi a ndéanfaimid ceiliúradh faoi aon fheabhsuithe a d'fhéadfadh muid a bhaint amach?

9.4 AN RÁITEAS STRAITÉISE SCRÍOFA

Ní mór don scoil a Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile a dhoiciméadú faoi mar a éilítear san Acht Oideachais (Leas) 2000. Cáipéis phoiblí is ea an Ráiteas Straitéise ina sonraítear beartais agus straitéisí na scoile maidir le Freastal. Ba cheart go mbeadh sé scríofa i bhformáidí a bheidh inrochtana ag pobal na scoile. Ba cheart go ndéanfar an Straitéis Tinrimh Scoile a athbhreithniú agus a nuashonrú gach bliain. Moltar do scoileanna a laghad páipéarachais agus is féidir a bheith acu agus tógáil ar an obair atá déanta acu cheana faoi fhreastal. Féadfaidh an teimpléad seo a leanas a bheith úsáideach agus an Ráiteas Straitéise á scríobh.

Tá sé ar fáil ag: www.tusla.ie/uploads/content/Template_for_the_Statement_of_Strategy_for_School_Attendance.docx

Teimpléad don Ráiteas Straitéise i leith Freastal Scoile	
Ainm na Scoile	
Seoladh	
Uimhir Rolla	
Fís agus luachanna na scoile i ndáil le freastal	
Ionchais mhóra na scoile i dtaobh freastail	
Cén chaoi a ndéanfar monatóireacht ar fhreastal	
Achoimre ar na príomhghnéithe de chur chuige na scoile i leith freastail: • Spriocanna a leagan síos agus spriocanna • An cur chuige sa scoil uile • Freastal maith a chur chun cinn • Freagairt do dhrochfhreastal	
Róil na scoile i ndáil le freastal	
Socruithe comhpháirtíochta (tuismitheoirí, daltaí, scoileanna eile, grúpaí óige agus pobail)	
Cén chaoi a ndéanfar monatóireacht ar an Ráiteas Straitéise	
An Próiseas Athbhreithnithe agus an dáta don athbhreithniú	
An dáta a d'fhaomh an Bord Bainistíochta an Ráiteas Straitéise	
An dáta a cuireadh an Ráiteas Straitéise faoi bhráid Tusla	

10. AN RÁITEAS STRAITÉISE A CHUR I BHFEIDHM

10.1 PLEANÁIL MAIDIR LENA CHUR I BHFEIDHM

A luaithe a bheidh Ráiteas Straitéise i leith Freastal Scoile na scoile tugtha chun críche, ba chóir don Bhord Bainistíochta, i dteannta an phríomhoide, bearta a dhéanamh chun a chinntiú go mbeidh rath ar an straitéis agus go mbeidh éifeacht léi, mar a cheanglaítear le hAlt 22(4) den Acht Oideachais (Leas), 2000. I measc na bpríomhthascanna tá:

- an straitéis a chur in iúl;
- ról shoiléire a shannadh ó thaobh an straitéis a chur i bhfeidhm;
- dea-bhealaí a bheith ann chun athbhreithniú a dhéanamh ar an gcaoi a bhfuil ag éirí leis an straitéis;
- deiseanna forbartha foirne a sholáthar i ndáil le freastal.

10.2 ANRÁITEAS STRAITÉISE A CHUR IN IÚL

Beidh daoine de phobal na scoile tar éis páirt ghníomhach a ghlacadh in athbhreithniú nó forbairt a dhéanamh ar Ráiteas Straitéis na scoile nó beifear tar éis dul i gcomhairle leo mar chuid den phróiseas (*féach Caibidil 9*). Ba cheart cóipeanna den straitéis nuashonraithe i bhformáidí inrochtana so-úsáidte a sholáthar do na baill foirne, na tuismitheoirí agus na daltaí uile.

D'fhonn feasacht a spreagadh agus a chur i gcuimhne do dhaoine a thábhachtaí atá sé freastal ar an scoil agus cé chomh dáiríre agus atá an scoil faoi dhrochfhreastal, d'fhéadfaí an Straitéis a sheoladh go foirmiúil le tuismitheoirí agus le daltaí sa scoil agus cóipeanna di a sheoladh chuig tuismitheoirí ionchasacha ar mhaithe leis an Straitéis a chur in iúl.

10.3 RÓIL SHOILÉIRE MAIDIR LE CUR I BHFEIDHM AN RÁITIS STRAITÉISE

Bíonn rath an Ráitis Straitéise ag brath ar na daoine sin ar féidir leo dul i bhfeidhm air. Tá cion le déanamh ag gach duine de phobal na scoile chun a chinntiú gur féidir le gach dalta tairbhe a bhaint as a bheith rannpháirteach ar mhodh dearfach san fhoghlaim trí fhreastal ar scoil gach lá. I measc na bpríomhról tá:

Príomhoide na Scoile

- Soláthraíonn an té seo ceannaireacht chun éiteas agus mianach scoile a chruthú a thacaíonn le hardleibhéil rannpháirteachais agus freastail.
- Bíonn sé nó sí i gceannas ar athbhreithniú agus ar chur i bhfeidhm Straitéis Freastail na scoile.
- Cuireann sé nó sí socruithe i bhfeidhm chun monatóireacht agus measúnú a dhéanamh ar

chur i bhfeidhm Straitéis Freastail na scoile.

- Tugann sé nó sí deiseanna do na baill foirne páirt ghníomhach a ghlacadh i bhforbairt Straitéis Freastail na scoile agus i monatóireacht a dhéanamh uirthi.
- Cuireann an príomhoide tús le naisc le scoileanna eile agus le comhlachtaí iomchuí maidir le fadhbanna freastail scoile.
- Cuireann sé nó sí fadhbanna ar leith maidir le freastal in iúl do Sheirbhísí Leasa Oideachais Tusla agus don Oifigeach Leasa Oideachais iomchuí agus cinntíonn sé nó sí go dtacófar le hobair an Oifigigh Leasa Oideachais le daltaí a bhfuil deacrachtaí ollmhóra freastail acu.
- Cuireann sé doiciméadacht chuí maidir le freastal ar fáil d'oifigigh na ranna Rialtais iomchuí.

Múinteoirí

- Soláthraíonn siad mianach ranga agus bainistiú ranga a thacaíonn le rannpháirtíocht agus le rannpháirteachas, go háirithe le daltaí a d'fhéadfadh a bheith i mbaol drochfhreastail.
- Úsáid ghníomhach a bhaint as Straitéis Freastail na scoile chun freastal maith a chur chun cinn.
- Ionchais mhóra a leagan síos ó thaobh poncúlachta agus freastail ina gcuid seomraí ranga.
- Caighdeáin phoncúlachta agus freastail a aontú le daltaí mar chuid de rialacha an tseomra ranga.
- Eiseamláir a thabhairt trína bheith poncúil iad féin.
- A chinntiú go ndéantar sonraí tinrimh a thaifeadadh go cruinn agus go ndéantar athbhreithniú orthu de réir nósanna imeachta na scoile.
- Más rud é go mbíonn na múinteoirí buartha faoi dhaltaí a bheith as láthair, an méid sin a chur in iúl do na baill foirne iomchuí.
- Tacú leis an bplean freastail i gcás daltaí a bhfuil deacrachtaí acu freastal ar scoil ar bhonn rialta.
- Tacú le daltaí atá tar éis tréimhsí scolaíochta a chailleadh nuair a thagann siad ar ais.

Tuismitheoirí

- Caighdeáin arda a leagan síos dá bpáiste maidir le freastal agus poncúlacht.
- Teagmháil a dhéanamh leis an scoil má tá fadhb ann faoi fhreastal a bpáiste agus tacú le pleananna chun dul i ngleic leis an bhfadhb.
- A chinntiú go bhfreastalaíonn a bpáiste ar scoil go rialta agus go dtagann sé nó sí ar scoil in am.
- Gan a bpáiste a thabhairt amach ón rang mura bhfuil cúis thromchúiseach leis.
- Gan a bpáiste a thabhairt ar laethanta saoire le linn téarmaí scoile.

10.4 BEALAÍ MAITHE A BHEITH ANN LE SEICEÁIL CÉ CHOMH MAITH IS ATÁ AG ÉIRÍ LEIS AN RÁITEAS STRAITÉISE

Ba cheart don Bhord Bainistíochta agus don phríomhoide socruithe a dhéanamh le seiceáil cén chaoi a bhfuil an Ráiteas Straitéise i leith Freastal Scoile á chur i bhfeidhm ar bhonn leanúnach agus cén chaoi a bhfuil ag éirí leis. Tá na modhanna seo a leanas i measc na modhanna chun an méid sin a bhaint amach:

- deiseanna a thabhairt do na baill foirne taithí a chomhroinnt faoin gcaoi a bhfuil ag éirí leis an straitéis agus athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn i leith spriocanna freastail;
- nuashonrú a thabhairt ar leibhéil freastail ag gach cruinniú den Bhord Bainistíochta, agus tagairt á déanamh do spriocanna freastail na scoile;
- athbhreithniú foirmiúil deireadh na bliana a dhéanamh ar an Ráiteas Straitéise mar chuid den tuarascáil bhliantúil ar fhreastal ón mBord Bainistíochta (de réir Alt 21(6)(a)(b) den Acht Oideachais (Leas), 2000) a ullmhú do Sheirbhísí Leasa Oideachais Tusla agus don Chomhlachas Tuismitheoirí.

10.5 TACAÍOCHT DON FHOIREANN AGUS DEISEANNA FORBARTHA

Beidh gá le deiseanna forbarta don fhoireann uile a dhíríonn ar na nithe seo a leanas:

- comhthuiscint a fhorbairt ar na tosca a théann i gcionn ar fhreastal daltaí agus na straitéisí atá éifeachtach ó thaobh tacú le freastal maith;
- cur amach a fháil ar a bhfuil i dTreoirínte Freastail na Scoile;
- deiseanna chun machnamh agus foghlaim ghníomhaíochta a dhéanamh de réir mar a chuirtear an Straitéis i bhfeidhm;
- plé leanúnach faoi chineálacha cur chuige na scoile uile a láidriú i dtaobh freastail;
- aiseolas a thabhairt do bhaill foirne maidir le dul chun cinn atá déanta i leith baint amach na spriocanna freastail;
- ionchuir faoi obair gníomhaireachtaí seachtracha a d'fhéadfadh tacaíocht a chur ar fáil do bhaill foirne, do dhaltaí agus do thuismitheoirí.

CONCLÚID

A chinntiú go mbaineann leanaí a n-acmhainneacht amach i ngach réimse foghlama agus forbartha – tá sé sin ar cheann de na cúig thoradh náisiúnta atá i gcroílár *Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile: An Creat Beartais Náisiúnta do Leanaí agus Daoine Óga (An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige, 2014)*. *Tiomáinfidh an creat seo beartas agus bearta an rialtais do leanaí agus do dhaoine óga go dtí 2020*.

Cuireann an Ráiteas Straitéise faoi Fhreastal Scoile chúlra ar fáil ina bhféadfaidh na scoileanna éagsúla a straitéisí a ullmhú. Déantar iarracht ann an riachtanas reachtaíochta a leagan amach le haghaidh Straitéis Freastail chomh maith leis an taighde ar cheart aon straitéis den sórt sin a bheith bunaithe air. Tá na príonsabail a bhaineann le teagmháil agus rannpháirtíocht thar a bheith tábhacht maidir le daltaí a choinneáil ar scoil agus tá siad mar bhunsraith faoi na príomhphríonsabail atá mar bhonn le Ráiteas Straitéise éifeachtach faoi mar atá leagtha amach sa doiciméad.

Tá sé lán chomh tábhachtach atmaisféar a chinntiú maidir le freastal agus rannpháirtíocht sa scoil is atá sé na príomhtheachtaireachtaí a chur in iúl. Tá treoir ar fáil faoi na fógraí lárnacha atá ag teastáil, agus a chuirfidh ar chumas na scoileanna an straitéis is fearr a chruthú a oirfidh do na riachtanais atá ag pobal na scoile sin.

Tá sé thar a bheith tábhachtach córas maith a choinneáil ar bun maidir le taifead, rianú agus monatóireacht a dhéanamh ar fhreastal agus asláithreacht. Mar fhocal scoir, tá sé tábhachtach go nglacfar le cur chuige dearfach na scoile uile agus an phobail uile chun an leas is fearr a bhaint as na tacaíochtaí atá ar fáil do na scoláirí sin ar dócha go mbeidh siad go streachailt le cúrsaí freastail, rannpháirtíochta agus fanacht ar scoil.

Tugtar comhairle maidir le hullmhú Ráitis Straitéise faoi Fhreastal Scoile agus cuirtear teimpléad ar fáil mar threoir.

LEABHARLIOSTA

- Applied Survey Research (2011) *Attendance in Early Elementary Grades: Associations with Student Characteristics, School Readiness and Third Grade Outcomes*. San Francisco, CA: Attendance Works. Ar fáil ag: <http://www.attendanceworks.org/wordpress/wp-content/uploads/2010/04/ASR-Mini-Report-Attendance-Readiness-and-Third-Grade-Outcomes-7-8-11.pdf>
- Barnardos (2010) *Not Present and not Correct: Understanding and Preventing School Exclusions*. Ilford, Essex: Barnardos. Ar fáil ag: http://www.barnardos.org.uk/not_present_and_not_correct.pdf
- Barnett, W.S. (1995) 'Long-term effects of early childhood programs on cognitive and school outcomes', *The Future of Children*, Vol. 5, No. 3, pp. 25-50. Ar fáil ag: https://www.princeton.edu/futureofchildren/publications/docs/05_03_01.pdf
- Bishop, J.H. (2004) *Enrollment, Attendance, Engagement and Achievement: Successful strategies for motivating students – Evidence of effectiveness from comparisons of 50 States and 45 Nations* (CAHRS Working Paper No. 04-17). Ithaca, NY: Cornell University, School of Industrial and Labor Relations, Center for Advanced Human Resource Studies. Ar fáil ag: <http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=cahrswp>
- Byrne, D. and Smyth, E. (2010) *No Way Back? The Dynamics of ESL*. Dublin: Liffey Press in association with Economic and Social Research Institute, NCCA and Department of Education and Science. Ar fáil ag: <https://www.esri.ie/UserFiles/publications/BKMNEXT163.pdf>
- Carroll, H.C.M. (2011) 'The peer relationships of primary school pupils with poor attendance records', *Educational Studies*, Vol. 37, No. 2, pp. 197-206.
- Centre for Early Childhood Development and Education (2005) *Early Childhood in Ireland – Evidence and Perspectives*. Dublin: Centre for Early Childhood Development and Education. Ar fáil ag: http://www.siolta.ie/media/pdfs/03_early_childhood_in_ireland.pdf
- Chang, H.N. and Romero, M. (2008) *Present, Engaged and Accounted For – The critical importance of addressing chronic absence in the early grades*. New York: National Centre for Children in Poverty. Ar fáil ag: http://www.nccp.org/publications/pdf/text_837.pdf
- Claes, E., Hooghe, M. and Reeskens, T. (2009) 'Truancy as a contextual and school-related problem: A comparative multilevel analysis of country and school characteristics on civic knowledge among 14-year-olds', *Educational Studies*, Vol. 35, No. 2, pp. 123-42.
- Croll, P. and Moses, D. (2005) *The Formation and Transmission of Educational Values and Orientation*. Reading: University of Reading. Ar fáil ag: <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/190127.pdf>
- Department for Children, Schools and Families [UK] (2008a) *Strengthening transfers and*

transitions – Partnerships for progress. Manchester: Department for Children, Schools and Families. Ar fáil ag: http://dera.ioe.ac.uk/7464/1/str_tt_prtnshp_prgrss08308.pdf

Department for Children, Schools and Families [UK] (2008b) *Effective Pre-school, Primary and Secondary Education 3-14 Project: What makes a successful transition from primary to secondary school?* Manchester: Department for Children, Schools and Families. Ar fáil ag: <https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/DCSF-RR019.pdf>

Department for Education [UK] (2007) *Effective Provision of Pre-School Education (EPPE) Project – Longitudinal Study (1997-2007)*. Manchester: Department for Education. Ar fáil ag: <http://eppe.ioe.ac.uk/eppe/eppeintro.htm>

Department for Education [UK] (2010) *Improving Attendance and Reducing Persistent Absence*. Manchester: Department for Education. Ar fáil ag: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110809101133/http://nsonline.org.uk/node/97352?uc=force_uj

Department for Education [UK] (2011) 'Absence and its impact'. In: *A Profile of Pupil Absence in England, Research Report DFE-RR171*. Manchester: Education Standards Analysis and Research Division, Department for Education. Ar fáil ag: <https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/DFE-RR171.pdf>

Department for Education [UK] (2012) *Improving attendance at school (Section 8: Attendance in the early years)*. Manchester: Department for Education. Ar fáil ag: <https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/improving%20attendance%20at%20school.pdf>

Department for Education and Skills [UK] (2005) *Effective Attendance Practices at the Local Authority Level*. Manchester: Department for Education and Skills.

An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige (2011) *Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*. Baile Átha Cliath: Foilseacháin Rialtais. Ar fáil ag: www.dcy.ie

An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige (2014) *Torthaí Níos Fearr, Todhchaí Níos Gile: An Creat Beartais Náisiúnta do Leanaí agus Daoine Óga, 2014–2020*. Baile Átha Cliath: Foilseacháin Rialtais. Ar fáil ag: www.dcy.ie

An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige (2015) *Straitéis Náisiúnta um Rannpháirtíocht Leanaí agus Daoine Óga i gCinnteoireacht, 2015-2020*. Baile Átha Cliath: Foilseacháin Rialtais. Ar fáil ag: www.dcy.ie

An Roinn Oideachais agus Scileanna (1965) *Rialacha na mBunscoileanna 1965*. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Information/Rules-and-Programmes-for-Schools>

Féach https://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Information/Rules-and-Programmes-for-Schools/rules_for_national_schools_7_13.pdf maidir le Rial 55: 'Uaireanta Scoile, Cruinnithe Scoile, Glaoch an Rolla'

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2011a) *Léirmheas ar nósanna imeachta pleanála i mbunscoileanna DEIS*, Staidéir Mheasúnaithe déanta ag Cigireacht na Roinne

Oideachais agus Scileanna. Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna. Ar fáil ag: https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/insp_deis_primary_2011.pdf

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2011b) *Léirmheas ar nósanna imeachta pleanála in iar-bunscoileanna DEIS*, Staidéar Measúnaithe déanta ag Cigireacht na Roinne Oideachais agus Scileanna. Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna. Ar fáil ag: https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/insp_deis_post_primary_2011.pdf

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2013) *Plean gníomhaíochta ar an mBulaíocht. Tuarascáil an Ghrúpa Oibre Frithbhulaíochta chuig an Aire Oideachais agus Scileanna*. Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Publications?Education-Reports/Action-Plan-On-Bullying-2013.pdf>

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2015b) *Léargas ar phleanáil beart feabhsúcháin in iar-bhunscoileanna DEIS*, Staidéir Mheasúnaithe déanta ag Cigireacht na Roinne Oideachais agus Scileanna. Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/Looking-at-Action-Planning-for-Improvement-in-DEIS-Primary-Schools.pdf>

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2015b) *Léargas ar phleanáil beart feabhsúcháin in iar-bhunscoileanna DEIS*, Staidéir Mheasúnaithe déanta ag Cigireacht na Roinne Oideachais agus Scileanna. Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/Looking-at-Action-Planning-for-Improvement-in-DEIS-Post-Primary-Schools.pdf>

An Roinn Oideachais agus Scileanna (2013) *Action Plan on Bullying: Report of the Anti-Bullying Working Group to the Minister for Education and Skills*. Dublin: Department of Education and Skills.

EPPI-Centre Social Science Research Unit (2008) *Targeted Youth Support: Rapid Evidence Assessment of effective early interventions for youth at risk of future poor outcomes*. London: Institute of Education, University of London. Ar fáil ag: <http://eprints.ioe.ac.uk/5260/1/Thomas2008TargetedyouthsupportReport.pdf>

Equality and Human Rights Commission (2008) *Early years, life chances and equality: A literature review, Research Report 7*. Manchester: Equality and Human Rights Commission. Ar fáil ag: http://www.equalityhumanrights.com/uploaded_files/research/7_earlyyears_lifechances.pdf

Galton, M., Gray, J. and Ruddock, J. (1999) *The Impact of School Transitions and Transfers on Pupil Progress and Attainment, Research Report No. 131*. Manchester: Department for Education and Employment (DfEE). Ar fáil ag: [http://www.suffolk.gov.uk/assets/suffolk.gov.uk/Education%20and%20Careers/Children%20and%20Young%20People/Schools%20&%20Support%20in%20Education/School%20Organisation%20Review%20\(SOR\)/Background%20and%20Archive/PDP%20Annex%203%20Annex21.pdf](http://www.suffolk.gov.uk/assets/suffolk.gov.uk/Education%20and%20Careers/Children%20and%20Young%20People/Schools%20&%20Support%20in%20Education/School%20Organisation%20Review%20(SOR)/Background%20and%20Archive/PDP%20Annex%203%20Annex21.pdf)

- Gorby, S., McCoy, S. and Watson, D. (2006) *2004 Annual School Leavers' Survey of 2002/2003 Leavers*. Dublin: Economic and Social Research Institute. Ar fáil ag: <http://www.esri.ie/UserFiles/publications/20070208160751/BKMNINT187.pdf>
- Healthy Food For All (2012) *The Good Practice Guide for School Breakfast Clubs*. Dublin: Healthy Food For All. Ar fáil ag: <http://healthyfoodforall.com/wp-content/uploads/2013/10/Good-practice-guide-for-breakfast-clubs.pdf>
- Hibbett, A. and Fogelman, K. (1990) 'Future lives of truants: Family formation and health-related behaviour', *British Journal of Educational Psychology*, Vol. 60, pp. 171-79.
- Inspectorate of Department of Education and Skills (2011a) *An evaluation of planning processes in DEIS primary schools, Inspectorate Evaluation Studies of the Department of Education and Skills*. Dublin: Department of Education and Skills. Ar fáil ag: https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/insp_deis_primary_2011.pdf
- Inspectorate of Department of Education and Skills (2011b) *An evaluation of planning processes in DEIS post-primary schools, Inspectorate Evaluation Studies of the Department of Education and Skills*. Dublin: Department of Education and Skills. Ar fáil ag: https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/insp_deis_post_primary_2011.pdf
- Inspectorate of Department of Education and Skills (2015a) *Looking at action planning for improvement in DEIS primary schools, Inspectorate Evaluation Studies of the Department of Education and Skills*. Dublin: Department of Education and Skills. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/Looking-at-Action-Planning-for-Improvement-in-DEIS-Primary-Schools.pdf>
- Inspectorate of Department of Education and Skills (2015b) *Looking at action planning for improvement in DEIS post-primary schools, Inspectorate Evaluation Studies of the Department of Education and Skills*. Dublin: Department of Education and Skills. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Publications/Inspection-Reports-Publications/Evaluation-Reports-Guidelines/Looking-at-Action-Planning-for-Improvement-in-DEIS-Post-Primary-Schools.pdf>
- INTO (1965) *Rules for National Schools 1965*. Dublin: Irish National Teachers' Organisation. Ar fáil ag: <http://www.into.ie/ROI/InfoforTeachers/Circulars/RulesforNationalSchools1965/>
- INTO (2008) *Transitions in the Primary School*. Dublin: Irish National Teachers' Organisation. Ar fáil ag: <https://www.into.ie/ROI/Publications/TransitionsPrimarySchool.pdf>
- Kearney, C. and Graczyk, P. (2014) 'A response to intervention model to promote school attendance and decrease school absenteeism', *Child Youth Care Forum*, Vol. 43, pp. 1-25.
- Kendall, S. and Kinder, K. (2005) *Reclaiming those disengaged from education and learning: A European Perspective*. Slough: National Foundation for Educational Research. Ar fáil ag: <http://www.nfer.ac.uk/publications/NRE01/NRE01.pdf>

- Kiernan, G.N., Axford, M., Little, C., Murphy, S., Greene, M. and Gormley, M. (2008) 'The school readiness of children living in a disadvantaged area in Ireland', *Journal of Early Childhood Research*, Vol. 6, No. 2, pp. 119-44. Ar fáil ag: <http://ecr.sagepub.com/content/6/2/119.short>
- Lawson, M. and Lawson, H. (2013) 'New Conceptual Frameworks for Student Engagement Research, Policy, and Practice', *Review of Educational Research*, Vol. 83, No. 3, pp. 432-79. Ar fáil ag: <http://www.aera.net/Portals/38/docs/Awards/Lawson%20and%20Lawson%20Article%20-%20RER.pdf>
- Lupton, R. (2004) *Schools in disadvantaged areas: Recognising context and raising quality*, STICERD Research Paper No. CASE076. London: London School of Economics.
- Malcolm, H., Wilson, V., Davidson, J. and Kirk, S. (2003) *Absence from School: A study of its causes and effects in seven LEA-s*, Research Report No. 424. Glasgow: The SCRE Centre, University of Glasgow. Ar fáil ag: http://resourcebank.sitc.co.uk/Resources/Priority3/Lourdes/Lou_Too4Pupilattendance.pdf
- McCoy, S. and Smyth, E. (2005) *Part-time employment among second-level students*. Dublin: Liffey Press in association with Economic and Social Research Institute (ESRI).
- McCoy, S., Banks, J. and Shevlin, M. (2012) 'School Matters: How context influences the identification of different types of Special Educational Needs', *Irish Educational Studies*, Vol. 32, Issue 2, pp. 119-38.
- McCoy, S., Quail, A. and Smyth, E. (2014) 'The effects of school social mix: Unpacking the differences', *Irish Educational Studies*, Vol. 33, No. 3, pp. 307-30.
- Ministry of Education [New Zealand] (2011) *Attendance Matters Guidelines for implementing an effective attendance management plan*. Canberra: Ministry of Education. Ar fáil ag: http://www.minedu.govt.nz/NZEducation/EducationPolicies/Schools/~/_media/MinEdu/Files/EducationSectors/PrimarySecondary/Attendance/AttendanceMatters.pdf
- MORI Ireland (2005) *Public Sector Omnibus – Attitudes towards School Attendance (Chapter 3: Why children miss school)*. Dublin: National Educational Welfare Board. Ar fáil ag: http://www.newb.ie/downloads/pdf/guth_an_phobail_0107.pdf
- Morris, M. and Parashar, U. (2012) *Addressing the participation, attendance and retention of children in education: A review of Best Practice*. Dublin: National Educational Welfare Board. Ar fáil ag: http://www.tusla.ie/uploads/content/Addressing_NEWB_Review_of_Int_Practice.pdf
- National Audit Office (2005) *Improving School Attendance in England*. London: National Audit Office. Ar fáil ag: http://www.nao.org.uk/publications/0405/improving_school_attendance.aspx
- National Center for School Engagement (2007) *21 Ways to Engage Students in School*. Denver, CO: National Center for School Engagement. Ar fáil ag: http://www.cde.state.co.us/sites/default/files/documents/dropoutprevention/download/pdf/21_ways_engagement_students.pdf
- National Dropout Prevention Center/Network (2005) *15 Effective Strategies of the National*

Dropout Prevention Center/Network as a Model for Plan Development A Technical Assistance Document. Logan, UT: Utah State University. Ar fáil ag: <http://www.ped.state.nm.us/SEB/technical/Dropout%20Prevention%20TA%20Document%20BJ%204-6-10.pdf>

NCCA and ESRI (2004) *Moving Up: The Experiences of First Year Students in Post-Primary Education.* Dublin: National Council for Curriculum and Assessment, and Economic & Social Research Institute. Ar fáil ag: <http://www.ncca.ie/uploadedfiles/Publications/ESRIBooklet.pdf>

NEPS (2013) *Well-Being in Post-Primary Schools: Guidelines for Mental Health Promotion and Suicide Prevention: Summary.* Dublin: National Educational Psychological Service in conjunction with Department of Education and Skills, Department of Health and Health Service Executive. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Information/Resources-Guidance/Well-Being-in-Post-Primary-Schools-Guidelines-for-Mental-Health-Promotion-and-Suicide-Prevention-2013.pdf>

NEPS (2014) *Student Support Teams in Post-Primary Schools: A guide to establishing a team or reviewing an existing team.* Dublin: National Educational Psychological Service in conjunction with Department of Education and Skills. Ar fáil ag: <http://www.education.ie/en/Schools-Colleges/Services/National-Educational-Psychological-Service-NEPS-/Student-Support-Teams-in-Post-Primary-Schools.pdf>

NEPS (2015) *Guidelines for Mental Health Promotion: Well-being in Primary Schools.* Dublin: National Educational Psychological Service in conjunction with Department of Education and Skills, Department of Health and Health Service Executive. Ar fáil ag: <https://www.education.ie/en/Publications/Education-Reports/Well-Being-in-Primary-Schools-Guidelines-for-Mental-Health-Promotion.pdf>

Nevala, A.M., Hawley, J., Stokes, D., Slater, K., Souto, M. and Manoudi, A. (2011) *Study on reducing Early School Leaving in the EU.* Brussels: European Parliament's Committee on Education and Culture.

NEWB (2007) *Attendance and Students' Experiences in School.* Dublin: National Educational Welfare Board. Ar fáil ag: http://www.newb.ie/downloads/pdf/ESRI_NEWB_Report.pdf

NEWB (2008a) *School Attendance and Participation: What Works and Why?* Dublin: National Educational Welfare Board. Ar fáil ag: http://www.newb.ie/downloads/pdf/attendance_report.pdf

NEWB (2008b) *Developing a Code of Behaviour: Guidelines for Schools.* Dublin: National Educational Welfare Board. Ar fáil ag: http://www.tusla.ie/uploads/content/guidelines_school_codes_eng.pdf

NEWB (2009) *Reducing the Barriers to School Attendance: Testing a new way of working.* Dublin: National Educational Welfare Board. Ar fáil ag: http://www.newb.ie/downloads/pdf/pilot_report_web.pdf

North West Educational Laboratory (2004) *Increasing Student Attendance: Strategies from Research and Practice.* Portland, OR: North West Educational Laboratory. Ar fáil ag: http://educationnorthwest.org/webfm_send/302

- OECD (2006) *Starting Strong. Volume II: Early Childhood Education and Care*. Paris: Organisation for Economic Co-Operation and Development.
- Rennie Center for Education Research and Policy (2009) *Meeting the Challenge: Promising practices for reducing the dropout rate in Massachusetts Schools and Districts*. Massachusetts: Rennie Center for Education Research and Policy. Ar fáil ag: <http://www.aypf.org/documents/0902-DropoutBrief-final1.pdf>
- RSM McClure Watters (2012) *Survey of Schools in Ireland on Attendance Matters*. Dublin: National Educational Welfare Board.
- School Completion Programme (2005) *Guidelines Towards Best Practice*. Dublin: School Completion Programme. Ar fáil ag: http://www.newb.ie/downloads/pdf/SCP_Guidelines_towards_good_practice.pdf
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford I. and Taggart, B. (2008) *Final Report from the Primary Phase: Pre-school, School and Family Influences on children's development during Key Stage 2 (Section 4: Effects of pre-school attendance on pupils' reading and mathematics attainment)*. Manchester: Department for Children, Schools and Families.
- Smyth, E., Dunne, A., McCoy, S. and Darmody, M. (2006) *Pathways through the Junior Cycle: The experience of second-level students*. Dublin: Liffey Press in association with Economic and Social Research Institute. Ar fáil ag: <http://www.ncca.ie/uploadedfiles/publications/ESRI%20Summary.pdf>
- Smyth, E. (1999) *Do Schools Differ? Academic and Personal Development among Pupils in the Second-level Sector*. Dublin: Oak Tree Press in association with the Economic and Social Research Institute.
- Thomas, J.M., Lemieux, C.M., Rhodes, J.L.F. and Vlosky, D.A. (2011) 'Early truancy intervention: Results of an evaluation using a regression discontinuity design', *Children and Youth Services Review*, Vol. 9, pp. 1563-72.
- Thornton, M., Darmody, M. and McCoy, S (2013) 'Reasons for persistent absenteeism among Irish primary school pupils', *Educational Bulletin*, Vol. 5, No. 4, pp. 488-501. Dublin: Economic and Social Research Institute.
- Walker, K. (2007) Attendance and Truancy Programs: Research Brief. *The Education Partnerships*, Inc. Ar fáil ag: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED538205.pdf>
- Welsh Assembly Government (2007) *National Behaviour and Attendance Review (NBAR) Report: An Independent Review conducted on behalf of the Welsh Assembly Government, chaired by Professor Ken Reid, Deputy Vice-Chancellor, Swansea Metropolitan University (Chapter 5.1 and 5.2)*. Cardiff: Welsh Assembly Government. Ar fáil ag: <http://wales.gov.uk/dcells/publications/publications/reports/3773934/nbar-report.jsessionid=MzDYQQ1ZYyQwYKv2zh7lbbYdYmhSNhKQGc9mFL2pyn904GzNJOT!-1042226716?lang=en>
- Wilson, V., Malcolm, H., Edward, S. and Davidson, J. (2008) ' "Bunking off: The impact of truancy on pupils and teachers', *British Educational Research Journal*, Vol. 34, No. 1, pp. 1-17.

AGUISÍN: REACHTAÍOCHT, CIORCLÁIN AGUS TREOIRLÍNTE REACHTÚLA CUÍ

An tAcht Oideachais (Leas) 2000	Ailt Ábhartha den Acht Oideachais (Leas) 2000
Alt 17	Éilíonn Alt 17 go gcuirfidh tuismitheoir linbh faoi deara don leanbh lena mbaineann freastal ar scoil aitheanta gach lá scoile seachas in imthosca an-teoranta agus sonraithe, ar nós nuair atá an leanbh cláraithe a bheith á chothabháil in áit eile seachas scoil aitheanta.
Alt 20	Leagann Alt 20 amach dualgas phríomhoide na scoile an clár scoile a bhunú agus a chothabháil, cuireann sé síos ar an eolas atá le cothabháil sa chlár, bainistíocht an chlár, agus aistriú eolais faoi dhalta idir beirt phríomhoide nuair a aistríonn dalta ó scoil amháin go ceann eile.
Alt 21	Forálann Alt 21 do chothabháil ag an bpríomhoide de thaifid tinrimh sa scoil, tuarisciú asláithreachta dalta do Sheirbhísí Leasa Oideachais TUSLA (EWS), dualgaisí an Oifigigh Leasa Oideachais maidir le láithreachtaí tuairiscithe, agus dualgas Bórd Bainistíochta na scoile tuarascáil a thaisceadh ar leibhéil tinrimh bliantúla sa scoil do EWS agus don Comhlachtas Tuismitheoirí.
Alt 22	Éilíonn Alt 22 ar gach Bord Bainistíochta Ráiteas Straitéise na scoile a ullmhú de réir Treoirínte Tinrimh Scoile Sheirbhísí Leasa Oideachais TUSLA agus an Ráiteas a sholáthar do EWS.
Alt 25	Tugann Alt 25 cumhacht do Sheirbhísí Leasa Oideachais Tusla Fógra Freastail Scoile (SAN) a sheirbheáil ag éileamh ar thuismitheoir cuir faoi deara dá leanbh freastal ar scoil gach lá, agus cumhacht ionchúiseamh do shárú an SAN.
An tAcht Oideachais 1998	Ailt ábhartha den Acht Oideachais, 1998
Alt 26	Leagtar amach in Alt 26 na nósanna imeachta do bhunú cumann tuismitheoirí agus na socruithe tuairiscithe idir é agus an príomhoide nó Bord Bainistíochta na scoile aitheanta sin.
Alt 27	Tá foráil in Alt 27 go bhféadfaidh Boird Bhainistíochta na scoileanna aitheanta nósanna imeachta a bhunú agus a chothabháil chun críche na scoláirí a chur ar an eolas faoi ghníomhaíochtaí na scoileanna. Áirítear leis seo na forálacha do bhunú comhairlí mac léinn.
Alt 28	Leagtar amach in Alt 29 na nósanna imeachta achomhairc do scoileanna. Tá sainmhíniú breise déanta ar nósanna imeachta achomhairc i ndáil le fionraí agus díbirt san Acht Oideachais (Forálacha Ilghnéitheacha) 2007.

Ag forbairt Cód Iompraíochta: Treoirlínte i gcomhair Scoileanna (NEWB, 2008)	Treoirlínte eisithe faoi Alt 23 den Acht Oideachais (Leas) d'ullmhú Cód Iompraíochta ag Boird Bainistíochta scoile.
Na hAchtanna um Chosaint Sonraí	Is é an príomhdhlí Éireannach ag plé le cosaint sonraí ná an tAcht um Chosaint Sonraí 1988, leasaithe ag an tAcht um Chosaint Sonraí (Leasú) 2003. <i>Féach</i> www.dataprotection.ie
Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí (An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige, 2011)	Leagann <i>Tús Áite do Leanaí</i> amach prótacail sonraithe d'oibrithe shóisialta FSS, Gardaí agus foireann bhunlíne eile i ndul i ngleic le mí-úsáid agus faille leanaí. <i>Féach</i> www.dcy.a.ie

An Roinn Oideachais agus Scileanna

Imlitir 0028/2013 Socruithe simplithe do chothabháil an Chlárleabhair, Leabhar Rolla agus Leabhar Tinrimh Laethúil agus soláthraíodh soiléiriú maidir leis an gClár le bheith cothabháilte faoin Acht Oideachais (Leas) 2000	Tugann sé socruithe nua isteach do bhainistiú rollaí agus cláir i mbunscoileanna.
Imlitir 0034/2011 Caighdeánú na bliana scoile	Caighdeánaíonn sé na dátaí do shosanna na Nollag, na Cásca agus leath-téarma.
Imlitir M29/95 Am ar Scoil (iarbhunscoileanna)	Éilítear ar iarbhunscoileanna a bheith oscailte do híosmhéid de 167 lá in aghaidh na bliana, le híosmhéid de 28 uair de theagasc in aghaidh na seachtaine.
Imlitir 11/95 Am ar Scoil (bunscoileanna)	Éilítear ar bhunscoileanna a bheith oscailte do híosmhéid de 183 lá in aghaidh na bliana, le híosmhéid de 5 uair agus 40 nóiméad in aghaidh an lae.
Rialacha do Scoileanna Náisiúnta – Rial 55	Am is déanaí d'oscailt scoile agus am is déanaí do thosú teagasic foirmeálta.
Imlitir 0040/2012 Forfheidhmiú Féin-mheasúnacht Scoile (iarbhunscoil)	Leagtar amach réasúnaíocht agus feidhm Féin-Mheasúnú Scoile, nósanna imeachta measúnaithe, leithroinntí ama molta, aicsin agus spriocanna, agus tacaíochtaí ar fáil d'iarbhunscoileanna.
Imlitir 0039/2012 Forfheidhmiú Féin-mheasúnacht Scoile (bunscoil)	Leagtar amach réasúnaíocht agus feidhm Féin-Mheasúnú Scoile, nósanna imeachta measúnaithe, leithroinntí ama molta, aicsin agus spriocanna, agus tacaíochtaí ar fáil do bhunscoileanna.
Imlitir 0033/2015 Rinne sé seo nuashonrú agus simpliú ar an modh inar féidir le scoileanna rollú daltaí agus taifid freastail a choinneáil (Clárleabhar, Leabhar Rolla agus Leabhar Freastail Laethúil) tar éis tabhairt isteach an Bunachar Sonraí Bunscoile Líne (POD).	Tugtar le fios in Imlitir 0033/2015 go bhfuil na socruithe atá leagtha amach in Imlitir 0028/2013 tugtha cothrom le dáta agus simplithe a thuilleadh do na scoileanna sin a chuir a gcuid sonraí go léir faoi chlárú daltaí i mBunachar Sonraí Ar Líne do Bhunscoileanna (POD) na Roinne Oideachais agus Scileanna.

Imlitir 0017/2014 Fógra um Phróiseáil Chóir le míniú conas a dhéanfar taifead de roinnt de shonraí pearsanta daltaí i mbunscoileanna agus scoileanna speisialta ar an mBunachar Sonraí ar Líne do Bunscoileanna (POD) agus conas a phróiseálfaidh an Roinn Oideachais agus Scileanna na sonraí seo, i gcomhréir leis an Acht um Chosaint Sonraí 1988 agus an tAcht um Chosaint Sonraí (Leasaithe) 2003	Leagtar amach réasúnaíocht sonraí a roinnt le Tusla – Gníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach, faoin Acht Oideachais (Leas), le cinntiú go bhfuil gach leanbh d’aois éigeantach scoile ag fáil oideachas.
Imlitir 0027/2015 Pas Oideachais	Ní mór do scoileanna úsáid a bhaint as ábhair Pas Oideachais NCCA le tuairisciú agus aistriú eolais dalta a thacú ag deireadh rang a sé. Ba chóir an Pas Oideachais a sheoladh don iarbhunscoil chuí i ndiaidh deimhniúcháin rollaithe agus, go hidéalach, roimh deireadh Meithimh roimh dul isteach sa dara leibhéal. Cuimsíonn an pas eolas ar fhreastal scoile linbh.
Imlitir 0033/2015 Rinne sé seo nuashonrú agus simpliú ar an modh inar féidir le scoileanna rollú daltaí agus taifid freastail a choinneáil (Clárleabhar, Leabhar Rolla agus Leabhar Freastail Laethúil) tar éis tabhairt isteach an Bunachar Sonraí Bunscoile Líne (POD).	Tugtar le fios in Imlitir 0033/2015 go bhfuil na socrúithe atá leagtha amach in Imlitir 0028/2013 tugtha cothrom le dáta agus simplithe a thuilleadh do na scoileanna sin a chuir a gcuid sonraí go léir faoi chlárú daltaí i mBunachar Sonraí Ar Líne do Bhunscoileanna (POD) na Roinne Oideachais agus Scileanna.
Imlitir 0045/2013 Nósanna Imeachta Frithbhulaíochta do Bhunscoileanna agus Iar-Bhunscoileanna	Ciorclán é seo ina n-insítear d’údaráis bainistithe scoileanna faoi fhoilsiú Nósanna Imeachta Frithbhulaíochta na Roinne Oideachais agus Scileanna a forbraíodh chun treoir agus comhairle a thabhairt d’údaráis scoile agus do phearsanra scoile faoi dhul i ngleic le hiompar bulaíochta i measc na ndaltaí sa scoil agus é a chosc.
Imlitir 0065/2011 Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí le haghaidh Bunscoileanna agus Iar-Bhunscoileanna	Ciorclán é seo ina n-insítear d’údaráis bhainistíochta scoileanna faoi fhoilsiú Nósanna Imeachta na Roinne Oideachais agus Scileanna um Chosaint Leanaí i mBunscoileanna agus in Iar-Bhunscoileanna. Tá na nósanna imeachta seo bunaithe ar Tús Áite do Leanaí - Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí 2011 agus tugann siad treoir shoiléir agus comhairle d’údaráis bainistíochta agus do phearsanra scoileanna maidir le cur chun feidhme Tús Áite do Leanaí i gcomhthéacs scoile.

NOTAÍ

[illegible]

NOTAÍ

[illegible]